

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för stad och land

FOLDS OF REMEMBRANCE

ATT GESTALTA EN MINNESPLATS

DIANA HOLMBOM OCH ERIK WILDHEIM
AVDELNINGEN FÖR LANDSKAPSARKITEKTUR
EXAMENSARBETE VID LANDSKAPSARKITEKTPROGRAMMET, UPPSALA 2016

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala
Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet
EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp
Nivå: Avancerad A2E
© 2016 Diana Holmbom och Erik Wildheim
Titel på svenska: Folds of remembrance - Att gestalta en minnesplats
Title in English: Folds of remembrance - To design a memorial site
Handledare: Sofia Eskilsson och Sofia Sandqvist, institutionen för stad och land
Examinator: Ylva Dahlman, institutionen för stad och land
Biträdande examinator: Petter Åkerblom, institutionen för stad och land
Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet av författarna eller publiceras med tillstånd från upphovsman
Originalformat: A3
Nyckelord: idéävling, minnesplats, park, urban
Keywords: ideas competition, memorial site, park, urban
Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>

SAMMANDRAG

I vårt examensarbete har vi valt att delta i en tävling om att göra ett gestaltungsförslag för en minnesplats efter en katastrof. Blir man direkt berörd av en katastrof kan sorgen och saknaden vara stor.

Tävlingen vi deltog i behandlade katastrofen då ett passagerarplan sköts ner i Ukraina, den 17 juli 2014. För att minnas och hedra alla offer i den tragiska händelsen anordnades tävlingen *MH17 Memorial*, om att skapa en minnesplats för katastrofen. Platsen för tävlingen var en 8 hektar stor triangulär yta mitt i en vik till sjön IJmeer, vilken sträcker sig genom centrala Amsterdam.

Syftet är att försöka vinna en arkitektävling om att gestalta en artificiell ö i Amsterdam. Den skapade ön skall inrymma en minnesplats samt en landskapspark. Minnesplatsen skall ge utrymme för hågkomst, ceremonier och privata sammankomster och stödja människor i sorg efter katastrofen med flight MH17. Hela ön skall också bli en viktig del av Amsterdams grönstruktur.

Vårt arbete är indelat i olika delar. I kapitel 1, 2 och 3 ger vi en introduktion till examensarbetet, tävlingen samt beskriver vilka metoder vi använt oss av. I kapitel 4 och 5 presenteras de referensstudier vi gjort för att skaffa relevant information inför vår gestaltning. I kapitel 6 presenteras resultatet av arbetet med tävlingen och slutligen tävlingsförslaget. I det avslutande kapitel 7 diskuterar vi och reflekterar över vårt resultat utifrån våra frågeställningar.

SUMMARY

1. INTRODUCTION

In our thesis we have chosen to participate in a competition to make a design proposal for a memorial site relating to a disaster. Memorial sites can fill an important function as support for people in mourning. As landscape architects designing a memorial site provided an interesting and exciting challenge.

BACKGROUND

Disasters are part of our everyday lives. If one is directly affected by a disaster, traumatic memories can make big impression for a long time afterwards. Everyone handles grief in different ways (Magnusson 2012, p.2). After a loss the grieving person will try to find healing to move on with life (Magnusson 2012, p.1). The bereaved are often in need to express themselves and ease their thoughts (Magnusson 2012, p.10).

We chose to design the memorial site from the requirements and conditions of a competition. The competition we participated in refers to the disaster when a passenger plane was shot down in Ukraine, en route from Amsterdam to Kuala Lumpur July 17, 2014. All 298 on board were killed. To remember and honor all the victims of this tragic event the competition *MH17 Memorial* was arranged by the organization Matteredbetter. Its goal was to create a memorial site of the disaster.

PURPOSE

The aim is to try to win an architectural competition to design an artificial island in Amsterdam. The created island will house a memorial and a landscape park. The memorial should allow for remembrance, ceremonies and private gatherings and support people in mourning after the disaster with flight MH17. The whole island will also be an important part of Amsterdam's green structure.

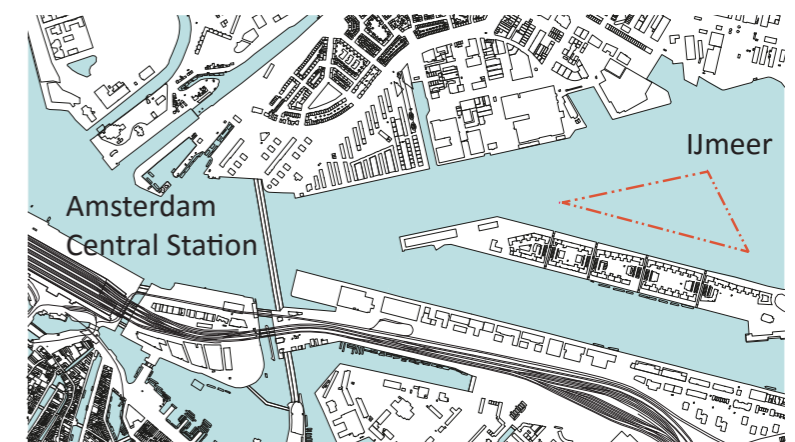
RESEARCH QUESTIONS

How can a memorial be designed?

How do you win an architectural competition?

2. DELIMITATION

The basis for this thesis is the competition *MH17 Memorial*. The location of the competition was an 8-hectare triangular area in the middle of a bay of the lake IJmeer, which extends through the center of Amsterdam. The distance to central Amsterdam and Amsterdam Central Station is about 1800 meters.

3. METHOD

To carry out the design of the memorial site, it was necessary to deepen our knowledge of how memorial sites can be designed. Therefore we chose to study literature in the subject and also reference memorial sites.

The competition program of *MH17 Memorial* set the limits of our proposal. To make sure we really understood the purpose of the competition and the organizer's goal, we studied the competition program carefully. Thereafter we discussed the contents among ourselves and identified the key directions of our competition entry.

In the place analysis, we chose to look at the strengths and weaknesses of the competition site. We used a version of Kevin Lynch's approach to analyze the area and its surroundings. The analysis consists of identifying where key elements (paths, nodes, edges, districts and landmarks) are located (Lynch, 1960).

With help from literature studies, reference site studies and place analysis we created a program for the overall design.

During the design process we worked both by hand, drawing in different scales and with simple concept models in paper. But later on we also draw digitally in AutoCAD and made 3D models in SketchUp.

4. MEMORIALS IN LITERATURE

In this chapter we summarize what we found during our literature studies. The literature studies gave us information about memorial sites' function and design. We found that memorial sites' function as a support in the bereavement process is influenced by the perceived sense of security. The experience of security at the site can be affected by using a variety of design principles. We found it to be of paramount importance to influence the visitors mind with the design of the memorial site.

5. REFERENCE SITES

In this chapter we present the results of our reference site studies. As we studied the memorial sites we used the aspects we found in the literature. We examined how well our conclusions from the literature review were consistent with the reference sites' design. We did this in order to later be able to compare the different places and see if what we found in the literature was relevant also for our design. The sites we studied were:

- Utöya Memorial, Utöya
- The Woodland Cemetery, Stockholm
- The Estonia memorial, Stockholm
- Restare (Memorial monument to Swedish veterans), Stockholm
- Holocaust-Mahnmal (memorial to the Jewish victims of the Holocaust), Berlin
- 9/11 Memorial, New York

When we compared the results of the site analyzes we found that in most cases there were a connection between our perceptions of the places and how well they were consistent with the literature. Overall, we saw that most of the key directions we found in the literature also were common elements in established sites and thus were valuable for our future work.

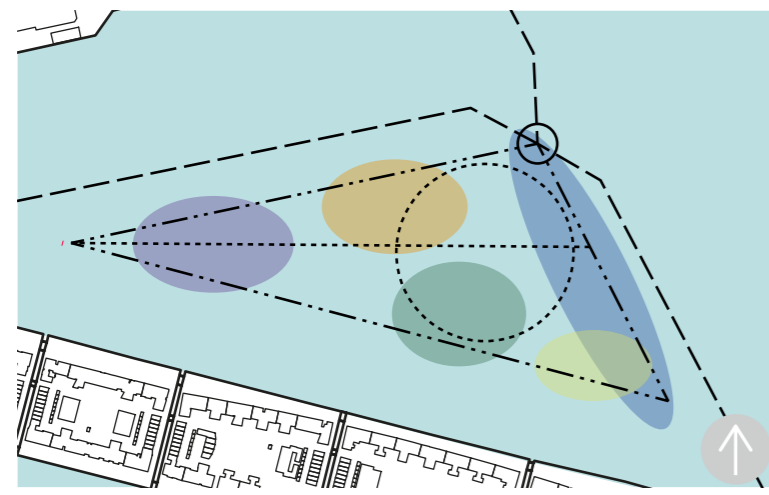
Holocaust-Mahnmal, Berlin

6. THE COMPETITION

In the *MH17 Memorial* competition program, the organizer emphasizes that this was an idea competition and the winning entry would not be built (Matterbetter 2014).

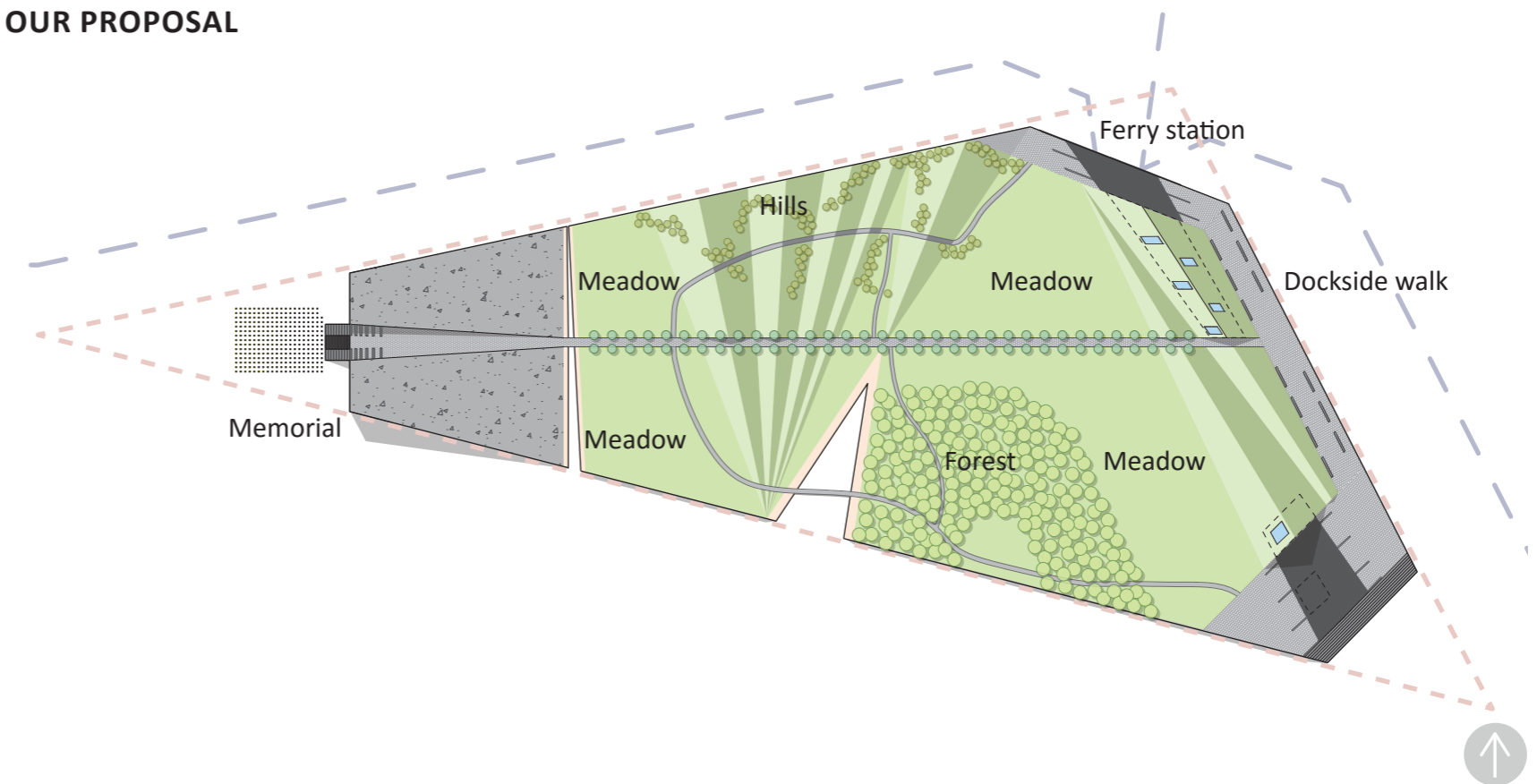
Inventory and analysis of the competition area gave us an understanding of existing values and problems to solve at the site. In our analysis we found strengths such as good water contact, great view opportunities and great freedom of design. The weakness was primarily that the site only was accessible by boat. Lynch analysis gave us further information about the site and its connection to the rest of Amsterdam. Relevant paths in the area were mainly the existing ferry traffic in the lake IJmeer. IJmeer also acts as an edge through the city and divides it into two large districts where the competition site is located in between. Amsterdam Central Station, which is located 1800 meters from the competition area, is an important city landmark and node.

DESIGN PROGRAM

- Competition area
- Paths
- Proposed ferry line
- Memorial
- Dockside walk
- Sunny area
- Hills
- Forest
- Arrival/Ferry station

OUR PROPOSAL

We wanted to give the island a strong visual expression. We chose to call our proposal *Folds of Remembrance*, which refers to the proposal's main idea. With the concept *Folds of Remembrance* we treated the island as a piece of paper. The island has been folded to create interesting shapes and experiences. We chose this idea because we saw it as a distinct and minimalistic concept that gave us the opportunity to shape a varied landscape park. The aim of the concept was to create qualities for both grief treatment and recreation.

The proposal resulted in a green island with a variety of different natural environments, from open sunny lawns into a lush enclosing forest. There is also a hilly landscape where visitors walk up and down different elevations. In

order to separate the memorial site from the rest of the island, we chose to place it at the opposite end of the island's arrival zone. Two inclined planes covered with blasted rocks surround the memorial site. We wanted to give the memorial site a contrasting character compared to the more lush parts of the island. All over the island, we have chosen to work with few different materials and plants.

The final design of the memorial and the competition entry resulted in a proposal presented on an A1 sheet with a corresponding description in .doc format.

7. DISCUSSION AND REFLECTION

HOW CAN A MEMORIAL BE DESIGNED?

ANALYSIS OF OUR PROPOSAL

When our design proposal was finished, we analyzed it with a Lynch's analysis. We identify three nodes, one at each corner of the island. The island's landmarks go hand in hand with the nodes on the island. The island's biggest and most distinct paths are; the avenue towards the memorial, as well as the promenade along the wharf, which extends between the ferry station and the square at the cafe. The island has two elements with barrier effect. The first barrier is the two big folds that houses the island's buildings. The second barrier is the canal that divides the island between the meadows and the two planes coated with blasted rocks. The different areas we identify are virtually identical to the different characters we created on the island.

OUR MEMORIAL

A memorial for a disaster of this magnitude requires both individual and public places for grief. It will be a place not only for the directly affected, but also a place for outsiders to visit to understand the tragic event. We believe that the island we designed clearly created places for people to publicly express their grief. We believe it can be of great importance for people in mourning to encounter other visitors when visiting the island. We discussed this topic actively during our design process and we wanted to implement opportunities for such encounters in our design. With the design we wanted to create opportunities for different kinds of encounters between visitors and at various times during their visit.

Our sketches of the more individual places for mourning resulted in the subordinate walkway that goes around the island. Along the walkway the visitors experience the island's different characters and spatial formations. Our thought was that the hilly northern part would form small rooms with space for individual grief or private gatherings. In the southern part of the island we wanted the forest to bring peace and allow some privacy. By taking a detour from the trail visitors would also experience privacy and room for individual grief here. It is possible to discuss if the design contributes to secure feelings or not when walking the last bit of the walkway and the walls slowly rises on both sides. In retrospect, we feel that this part can make powerful impression, but at the expense of some sense of security. Many of the literary sources specifically concern how a place can be designed to create feelings of security and healing qualities. Kaplan, Kaplan and Ryan (1998, p.73) describes among other things, that containment can separate visitor from distractions. However, we believe containment also can evoke other strong emotions. Some types of containment do not contribute to the security feelings or give the location healing qualities at all.

HOW DO YOU WIN AN ARCHITECTURAL COMPETITION?

The competition attracted a total of 290 proposals. First, second and third place were appointed and seven honorable mentions and three editor's choice. When we in hindsight look at and analyze the highest placed entries we get many thoughts. That this was just an ideas competition is something that becomes even clearer to us. We knew before the competition what an ideas competition was - a competition in which the winning proposal or winning proposals are rarely meant to be built, but rather aims to inspire and stimulate discussion within the topic. The entries are often conceptual with strong ideas, but would rarely be implemented exactly as they are presented, for various reasons. This was also the case for many of the highest ranked proposals in this competition.

When we analyzed the competition program before we started, we made the assessment that it was very important to adhere to the competition program points and meet them. In retrospect we understand that they rather were designed to operate as less strict guidelines, but to completely fulfill the program was not a requirement.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	8		
1. INLEDNING			
BAKGRUND	8		
SYFTE	8		
FRÅGESTÄLLNINGAR	8		
2. AVGRÄNSNING	9		
PLATSBESKRIVNING	9		
3. METODBESKRIVNING			
REFERENSLITTERATUR	10		
REFERENSPLATSER	11		
ATT DELTA I EN GESTALTNINGSTÄVLING	11		
<i>ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET</i>	11		
<i>INVENTERING OCH ANALYS</i>	11		
<i>GESTALTNINGSPROGRAM</i>	11		
<i>SKISS OCH GESTALTNING</i>	11		
4. MINNESPLATSER I LITTERATUREN			
REFERENSLITTERATUR	12		
<i>SLUTSATSER</i>	13		
5. REFERENSPLATSER	14		
UTÖYA MEMORIAL	15		
SKOGSKYRKOGRÅRDEN	16		
ESTONIAMONUMENTET	17		
RESTARE	18		
HOLOCAUST-MAHNMAL	19		
9/11 MEMORIAL	20		
SLUTSATSER	21		
6. TÄVLINGEN			
ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET	23		
INVENTERING OCH ANALYS	23		
GESTALTNINGSPROGRAM	25		
FRÅN SKISS TILL FÖRSLAG	26		
TÄVLINGSBIDRAGET			
<i>BESKRIVNING AV KONCEPTET</i>	28		
<i>BESKRIVNING AV GESTALTNINGEN</i>	29		
<i>FOLDS OF REMEMBRANCE</i>	31		
7. DISKUSSION OCH REFLEKTION			
HUR KAN EN MINNESPLATS GESTALTAS?	33		
<i>ANALYS AV VÅRT FÖRSLAG</i>	33		
<i>VÅR MINNESPLATS</i>	34		
HUR VINNAR MAN EN ARKITEKTTÄVLING?	35		
<i>TÄVLINGSRESULTATET</i>	35		
<i>ANALYS AV VINNARFÖRSLAGEN</i>	35		
<i>VÅR ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET</i>	36		
<i>HUR KAN FÖRSLAGET FÖRBÄTTRAS?</i>	37		
ATT TÄNKA PÅ VID ARKITEKTTÄVLINGAR	37		
<i>VALET AV TÄVLING</i>	37		
<i>FORMATET</i>	37		
METODKRITIK	37		
VAD ÄR EN BRA MINNESPLATS?	38		
KÄLLFÖRTECKNING OCH BILAGOR			
KÄLLFÖRTECKNING	39		
BILAGOR	40		

INTRODUKTION

I vårt examensarbete valde vi att göra ett gestaltungsförslag för en minnesplats efter en katastrof. Vi gjorde det genom att delta i en tävling. Vi har flera gånger kommit i kontakt med olika sorters minnesplatser under vår landskapsarkitektutbildning på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Gemensamt för dessa besök har varit att vi sällan lämnats oberörda. Vi har upplevt att minnesplatser kan göra ett stort intryck, då de ofta är uttrycksfulla, laddade och förmedlar starka känslor. Minnesplatser fyller också en viktig funktion i form av stöd för människor i sorg. Att gestalta en minnesplats som del i vårt examensarbete såg vi, som landskapsarkitekter, därför som en spännande utmaning.

Under utbildningstiden på SLU har vi ett antal gånger stött på arkitektävlingar som arbetsform. Arkitektävlingar är ett vanligt arbetssätt inom den offentliga och privata sektorn för att få fram gestaltungsidéer för byggnader och markområdets utformning. Arkitektävlingar är med andra ord en utmaning för arkitekter och landskapsarkitekter. Att utlysa en tävling kan för beställaren vara en möjlighet att få fram den bästa lösningen eller nya idéer i ett projekt (Sveriges Arkitekter 2015). Under landskapsarkitektutbildningen har vi blivit nyfikna på tävlingar som arbetsmetod och det föll oss därför naturligt att söka upp en tävling som utgångspunkt för detta examensarbete. Att delta i en tävling såg vi som en god erfarenhet inför kommande yrkesliv och som ett tillfälle att utvecklas som landskapsarkitekter.

1. INLEDNING

BAKGRUND

Katastrofer är en del av vår vardag. Olika katastrofer sker dagligen runt om i världen. Vissa katastrofer är pågående och utdragna över lång tid, andra är över på ett ögonblick. Gemensamt för alla katastrofer är att konsekvenserna och sorgen hos de drabbade eller anhöriga finns kvar långt efter att katastrofen inträffade.

Blir man direkt berörd av en katastrof kan sorgen och saknaden vara stor. Anders Magnusson ger i sin skrift *När bröstna hjärtan läker* en introduktion till sorg och sorgbearbetning. Han konstaterar att alla hanterar sorg på olika sätt och att reaktionen på sorg skiljer sig från person till person (Magnusson 2012, s.2). Efter en förlust försöker den sörjande finna läkning för att kunna gå vidare (Magnusson 2012, s.1).

På platsen för en katastrof läggs ofta blommor, ljus, foton och andra personliga ting för att minnas de saknade, vilket Anna Petersson framhåller i sin text *The Altar of the Dead: A Temporal Space for Memory and Meaning in the Contemporary Urban Landscape* (2009, ss.131-132). Detta är enligt Petersson ett sätt för de sörjande att skapa en närvaro av den avlidne samt att fylla platsen med minne och mening. Genom detta agerande strävar den sörjande efter att acceptera förlusten (Petersson 2009, s.135). Om katastrofen kräver många människoliv byggs det ofta en officiell minnesplats (Petersson 2009, s.137). Många gånger är det inte möjligt att anlägga minnesplatsen i direkt anslutning till katastrofplatsen. Vid sådana fall kan en annan lämplig plats utses.

Tävlingen vi deltog i behandlar katastrofen då ett passagerarplan sköts ner i Ukraina, under pågående flygning från Amsterdam till Kuala Lumpur den 17 juli 2014. Samtliga 298 ombord omkom. För att minnas och hedra alla offer i den tragiska händelsen anordnade organisationen Matteredbetter idétävlingen *MH17 Memorial*. Tävlingsens syfte var att skapa en minnesplats för katastrofen, med plats för hågkomst, ceremonier och privata sammankomster. Platsen skulle också ge möjlighet till rekreation i form av en landskapspark. Eftersom majoriteten av de omkomna i katastrofen kom från Nederländerna och katastrofplatsen var otillgänglig valdes Amsterdam som plats för minnesplatsen.

SYFTE

Syftet är att försöka vinna en arkitektävling om att gestalta en artificiell ö i Amsterdam. Den skapade ön skall inrymma en minnesplats samt en landskapspark. Minnesplatsen skall ge utrymme för hågkomst, ceremonier och privata sammankomster och stödja människor i sorg efter katastrofen med flight MH17. Hela ön skall också bli en viktig del av Amsterdams grönstruktur.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Hur kan en minnesplats gestaltas?
Hur vinner man en arkitektävling?

2. AVGRÄNSNING

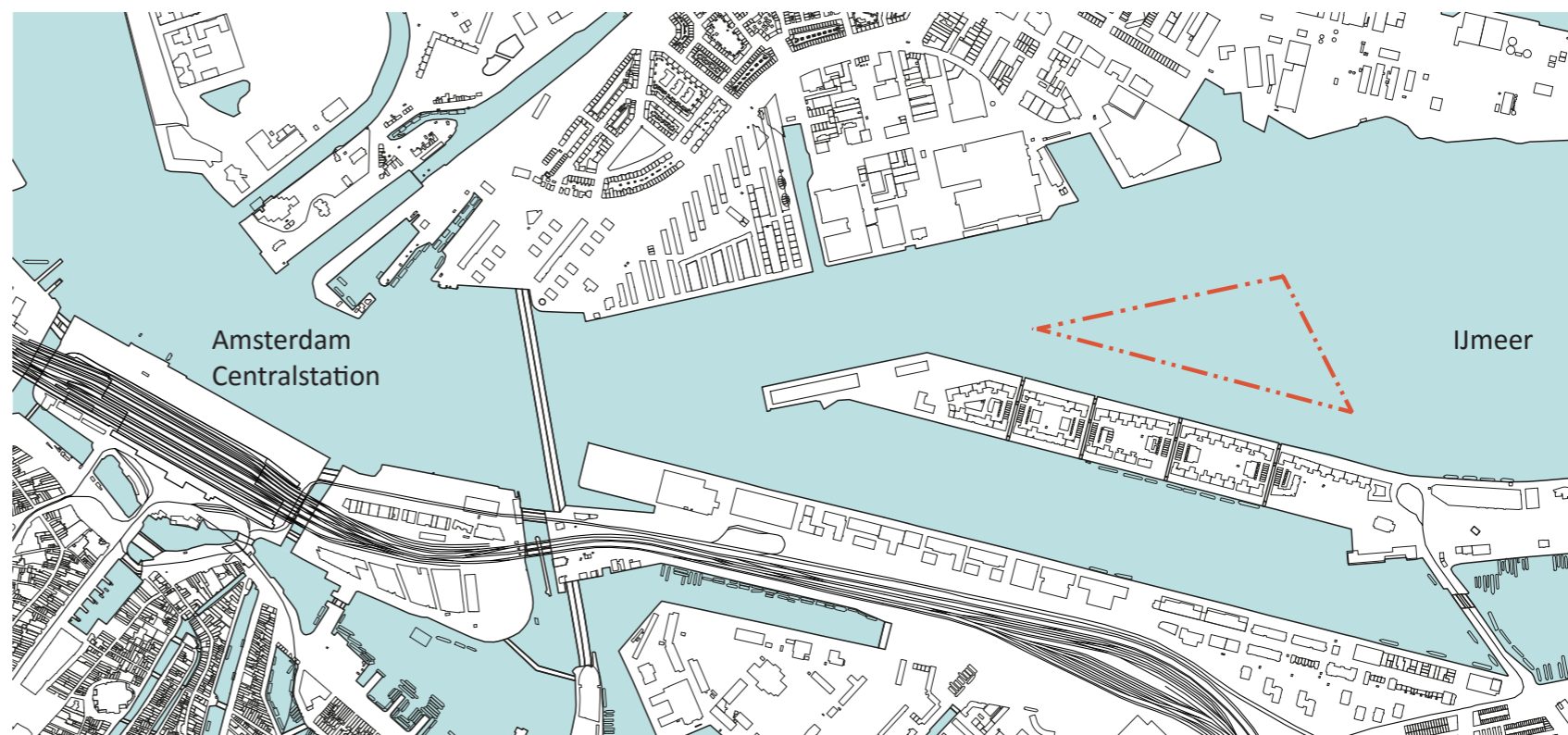
Tävlingen *MH17 Memorial* gick ut på att utforma en artificiell ö. Den skapade ön skulle inrymma en minnesplats och en tillhörande landskapspark till minne av katastrofen. Tävlingen var en öppen idéävling och inget av de inkommande förslagen var tänkta att realiseras. Tävlings syfte var istället att skapa diskussion och uppmärksamhet kring katastrofen.

Tävlings kriterier innefattade ett gestaltungsförslag samt en tillhörande projektbeskrivning, allt presenterat på engelska. Tävlingsbidraget begränsades till:

En horisontell A1-sida i PDF-format (150 dpi). Den fick inte överskrida 10 MB och skulle innehålla hela tävlingsförslaget (planer, sektioner, perspektiv osv.) Max 250 ord fick användas på A1-sidan. Förslaget skulle också ha en medföljande .doc-fil innehållande max 600 ord som vidare skulle förklara tävlingsförslaget.

PLATSBESKRIVNING

Platsen för tävlingen var en 8 hektar stor triangulär yta i en vik till sjön IJmeer, vilken sträcker sig genom centrala Amsterdam. På IJmeer färdas bland annat privatbåtar, kollektiv färjetrafik samt gods- och transportbåtar. Arbetsområdet är centralt lokaliserat och avståndet till Amsterdams Centralstation är cirka 1800 meter. Närmast belägna strandkant finns 100 meter söder om arbetsområdet, Java-eiland som främst är ett bostadsområde. Norr om området ligger det industritäta området Amsterdam-Noord.

Foton: från tävlingsprogrammet (Matterbetter 2014)

3. METODBESKRIVNING

I detta kapitel går vi igenom vilka metoder vi använde oss av under arbetet. För att förstå hur en minnesplats kan gestaltas har vi studerat referenslitteratur och referensplatser. Arbetets resultat presenteras i form av vårt tävlingsförslag.

REFERENSLITTERATUR

Genom litteraturstudier skapade vi oss en bakgrund och förståelse för hur minnesplatser kan utformas. Med hjälp av litteratur sökte vi kunskap om hur platser kan utformas för att ge besökare stöd i sin sorg och möjlighet att bearbeta den. Vi använde söktjänsterna Google, Google Scholar och LIBRIS för att finna litteratur. Sökorden vi använde oss av var: *memorial*, *memorial+architecture*, *memorial+landscape+architecture*, *minnesplats* och *gestaltning+minnesplats*.

Vi gjorde också sökningar i sökmotorerna Epsilon och Primo, där vi använde sökorden: *minnesplats* och *gestaltning+minnesplats*. Dessa sökningar resulterade i att vi fann tidigare examensarbeten som behandlat liknande ämnen. Ifrån dessa arbetens litteraturlistor hämtade vi flera av de källor vi använt oss av. Många av de skriftliga källor vi har studerat har behandlat kyrkogårdar och minneslundar. Vi ansåg att stora delar av denna teori var applicerbar på vårt förslag, då minnesplatsens funktion i visst avseende kan motsvara en kyrkogårds minneslund.

Den huvudsakliga litteraturen vi använde oss av var:

Kyrkogårdens meditativa rum av Berglund, I. (1994). Inger Berglund är utbildad landskapsarkitekt. I denna bok fann vi information om minneslundar och konkreta gestaltungsprinciper som stödjer människor i sorg.

With People in Mind: Design & Management of Everyday Nature av Kaplan, S. Kaplan, R. & Ryan, R. (1998). Författarna till denna bok är två forskare inom miljöpsykologi samt en landskaps- och planarkitekt. Här fann vi vägledning om hur trygga och rekreativa miljöer utformas.

Contemporary landscapes of contemplation av Krinke, R. (red) (2005). Rebecca Krinke är konstnär och designer som forskar inom trauma och återhämtning. Hon undervisar även inom landskapsarkitektur. I denna litteratur fann vi information om kontemplativa och läkande miljöer och hur dessa gestaltas.

När brustna hjärtan läker - en introduktion till sorg och sorgbearbetning av Magnusson, A. (2012). Anders Magnusson är grundare av Svenska Institutet för Sorgbearbetning och utbildar psykologer, kuratorer, diakoner och andra som möter sörjande. I denna skrift fann vi information om hur sörjande kan stödjas och hur sorg bearbetas.

REFERENSPLATSER

Med hjälp av referensplatsstudier undersökte vi sex minnesplatsers gestaltning. Vårt mål med studien av referensplatserna var att finna inspiration och att se exempel på hur minnesplatser kan utformas. Genom studien jämförde vi existerande minnesplatser med vad de skriftliga källorna sa om gestaltning.

När vi valde ut de referensplatser vi skulle studera sökte vi i tidskrifter och på internet efter olika typer av minnesplatser. För att få en så bred grund som möjligt för det fortsatta arbetet med gestaltningen studerade vi olika sorters minnesplatser. Av de resultat vi fann valde vi ut flera byggda eller föreslagna minnesplatser som vi upplevde hade starka arkitektoniska koncept. Platserna vi valde var alla vinnande förslag i olika tävlingar. Referensplatserna representerar en bred skala, både till storlek, lokalisering och funktion. Vi studerade två mindre minnesplatser vars huvudsakliga funktion är hågkomst och ceremonier. Vi studerade en minneslund/meditationslund på en kyrkogård, vars funktion främst är för besökare att uttrycka sorg på i privata sammankomster. Denna plats valde vi även för att den representerar en plats i ett gestaltningsmässigt sammanhang, eftersom den är en del av en större kyrkogård. Vi valde också att studera en minnesplats som trots att den vann tävlingen inte blev uppförd. Slutligen valde vi att studera två stora minnesplatser centralt placerade i storstäder. De platser vi studerade har vi antingen besökt eller studerat med hjälp av bilder och litteratur.

ATT DELTA I EN GESTALTNINGSTÄVLING

ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET

För att se till att vi verkligen förstått tävlingen *MH17 Memorials* syfte och tävlingsarrangörens mål med tävlingen studerade vi tävlingsprogrammet noga. Vi diskuterade innehållet och tog med oss vad vi tyckte var viktigt i det fortsatta arbetet.

INVENTERING OCH ANALYS

För att fördjupa vår kunskap om tävlingens arbetsområde studerade vi det med hjälp av kartor, bilder samt .dwg-filer som tävlingsarrangören tillhandahöll. Därefter analyserade vi arbetsområdet och dess omgivning. Vi valde att titta på vilka styrkor och svagheter som fanns på platsen. Utöver det använde vi oss av en version av Kevin Lynchs metod att analysera var det i ett område finns; stråk (paths), noder (nodes), barriärer (edges), områden (districts) och landmärken (landmarks) (Lynch 1960).

GESTALTNINGSPROGRAM

Genom att ta fram ett gestaltningsprogram för vårt tävlingsförslag gav vi oss själva en grund för vårt kommande gestaltningsarbete. Programpunkterna tog vi fram med stöd från referensstudierna samt inventering och analys av arbetsområdet.

SKISS OCH GESTALTNING

Med tävlingsprogrammet och vårt gestaltningsprogram som utgångspunkt gick vi vidare med gestaltningen av vårt förslag för *MH17 Memorial*. Till en början skissade vi för hand i olika skalor och med enkla konceptmodeller i papper. Vi startade i grova drag med funktion och struktur. Sedan utvecklade vi gestaltningen vidare genom att skissa digitalt i AutoCAD och med 3D-modeller i SketchUp.

4. MINNESPLATSER I LITTERATUREN

I detta avsnitt presenterar vi vad olika litteratur säger om att gestalta minnesplatser och att gestalta för att stödja människor i sorg.

REFERENSLITTERATUR

Att förlora någon kan leda till ensamhet för att nära och bekanta inte vet hur de skall bemöta den sörjande, menar Magnusson (2012, s.1) i sin skrift *När bröstna hjärtan läker*. Detta kan leda till att sörjandet försvåras, då det är svårt att veta hur man skall få läkning och kunna gå vidare. Olyckligtvis är det då vanligt att den sörjande försöker dölja och trycka tillbaka sina känslor för att ge sken av att må bättre än vad man egentligen gör, skriver Magnusson (2012, s.1).

Vikten av naturen i läkandeprocessen kan inte understrykas nog skriver Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.67) i sin bok *With People in Mind: Design & Management of Everyday Nature*. Eftersom människor i sorg söker läkning kan det vara av stor vikt att ta hjälp av naturen vid gestaltningen av en minnesplats.

En känsla av trygghet är viktig för att besökare ska kunna bearbeta sorg och sjunka in i sina sinnen anser Berglund i sin bok *Kyrkogårdens meditativa rum* (1994, ss.23-24,72). Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.68) framhåller också att chansen för att uppnå läkande effekt är större när man kan känna sig trygg nog att slappna av och ta in miljön omkring sig utan att känna sig sårbar. Lynch (1960, ss.2-6) behandlar också trygghetsaspekten och i *The Image of the City* poängterar han vikten av att kunna orientera sig på en plats med hjälp av igenkännbara stråk, noder, barriärer, områden

och landmärken. Motsatsen till orienterbarhet, känslan av att vara vilse, kan skapa känslor av oro och skräck (Lynch 1960, ss.2-6). Detta visar hur väl sammankopplat trygghet är med känslan av att vara i balans och i sinnesro (Lynch 1960, ss.2-6).

En plats som uppfattas som vidsträckt bidrar med mer läkande effekt för besökaren menar Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.71). För att en plats skall uppfattas som vidsträckt måste den inte alltid vara fysiskt vidsträckt, skriver Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.71). Den vidsträckta känslan kan istället uppnås genom intressanta strukturer eller en känsla av att besökaren inte vet vad som väntar runt nästa krök (Kaplan, Kaplan & Ryan 1998, s.71).

Genom att utforma distinkta karaktärsskillnader mellan närliggande platser kan en inneslutande känsla skapas menar Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.73). Med en innesluten känsla skärmar man av besökaren från distraktioner, vilka annars kan upplevas störande i en läkande miljö (Kaplan, Kaplan & Ryan 1998, s.73). Den inneslutande känslan kan skapas genom såväl vertikala element som distinkta skillnader på markmaterial (Kaplan, Kaplan & Ryan 1998, s.73). Krinke (2005, s.129) bekräftar i sin bok *Contemporary landscapes of contemplation* resonemanget om att inneslutning bidrar till att en plats uppfattas som trygg och lugn.

“Besökaren måste ha möjlighet att blicka ut från en del av det slutna rummet, ut över omgivande landskap eller kyrkogård” (Berglund 1994, s.73).

En viktig aspekt för att skapa läkande kvalitéer är att minnesplatsens lokalisering ska vara tydligt avgränsad gentemot övriga delar av begravningsplatsen, hävdar

Berglund (1994, s.38). Att på en minnesplats kunna sitta rumsligt omsluten framhåller även Berglund (1994, s.38) som viktigt för trygghetskänslan på platsen. Har man dessutom utblick över det omkringliggande landskapet genom att minnesplatsen är högt belägen så hjälper detta i att kunna se bortom sorgen (Berglund 1994, s.73).

Promenaden till själva minneplatsen bör inte vara för kort, minnesplatsen bör alltså ligga en bit ifrån entrén för att besökaren skall hinna komma i rätt sinnesstämning menar Berglund (1994, s.20). Om promenaden dessutom går i uppförlutning hjälper detta att komma ur en vardaglig känsla (Berglund 1994, s.20). Sten som markmaterial och på sitttytor ger en känsla av långa tidsrymder, medan material som betong och asfalt kan upplevas banala (Berglund 1994, s.23). I växtvalet menar Krinke (2005, s.130) att det inte bör förekomma allt för många olika arter, detta för att stor variation kan avleda uppmärksamheten. Det samma gäller det arkitektoniska uttrycket, få visuella intryck ger platsen ett lugn och skapar möjlighet för besökaren att koppla bort vardagen (Krinke 2005, s.130).

Ljus symboliserar liv, därför tänder man ofta ljus för att hedra de döda menar Berglund (1994, ss.24-25, 31-32). Även solens ljus har betydelse eftersom det har en stor inverkan på hur platsen uppfattas. Solens upp- och nedgång har extra stor betydelse, med sina starka färgvariationer vilka får hela landskapsbilden att ändra karaktär och sinnestämning hos dem som upplever den (Berglund 1994, ss.24-25, 31-32).

SLUTSATSER - ATT TÄNKA PÅ VID GESTALTNING AV MINNESPLATSER

Generellt fann vi att en minnesplats funktion att stödja i sorg påverkas av den upplevda trygghetskänslan och därför är det ett betydelsefullt ämne att hantera vid gestaltningen av minnesplatser. I litteraturen fann vi att dessa aspekter påverkar trygghetskänslan på en plats.

UTBLICK

Utblick över omgivande landskap bidrar med läkande effekt för besökaren.

AVGRÄNSNING

Om minnesplatsen är tydligt avgränsad från omgivningen hjälper det besökaren att slappna av. Om en plats görs rumsligt omsluten så skärmas också besökaren av från distraktioner.

KARAKTÄRSKILLNAD

Genom att gestalta distinkta karaktärskillnader och rumsliga variationer kan de läkande kvalitéerna på en plats ökas.

SITTPLATSER

Det skall finnas sittplatser i goda lägen.

ORIENTERBARHET

För att uppnå trygghetskänsla på platsen är det viktigt att besökarna lätt kan orientera sig. För att underlätta orienterbarheten kan en tydlig struktur i form av stråk, noder, barriärer, områden och landmärken användas.

VIDSTRÄCKTHET

En plats som uppfattas som vidsträckt bidrar med en läkande effekt för besökaren. Vidsträckthet kan skapas genom att ge besökaren en känsla av att de inte vet vad som väntar runt nästa krök. Detta kan till exempel uppnås genom att gestalta slingrande gångvägar eller att med vegetation skärma av

sikten. Promenaden till minnesplatsen är viktig för att sätta besökaren i rätt sinnesstämning. Promenadsträckan kan skapas genom att placera minnesplatsen en bit bort från entrén så att vandringen dit inte blir för kort.

TRADITIONELLA MATERIALVAL

Olika material uppfattas på olika sätt. Sten är ett traditionellt material som för tankarna till långa tidsrymder medan andra material, exempelvis betong kan uppfattas som banalt.

FÅ MATERIAL OCH VÄXTER

Att använda sig av få olika material och växter är att föredra då motsatsen kan stjåla för mycket uppmärksamhet och göra besökarens läkandeprocess svårare. Ett minimalistiskt uttryck med få olika material och växter skapar ett lugnare intryck för besökaren.

SOLENS INVERKAN

Att utnyttja solens inverkan på platsen är ett kraftfullt sätt att förändra sinnesstämningen hos besökare. Solens upp- och nedgång har extra stor betydelse.

5. REFERENSPLATSER

När vi studerade de utvalda minnesplatserna utgick vi ifrån de nio aspekter vi funnit vid litteraturstudien. Vi tittade på hur väl våra slutsatser från litteraturstudien stämde överens med referensplatsernas gestaltning. Vi gjorde detta för att senare kunna jämföra de olika platserna och på så sätt se om det vi fann i litteraturen var relevanta förhållningspunkter för vår gestaltning. För att kunna studera och utvärdera referensplatserna för att se om de uppfyller de nio aspekterna omformulerade vi aspekterna till frågeställningar. Frågorna går att besvara med ja eller nej, där svaret "ja" blir en positiv utvärdering. Vi lade också till en avslutande fråga, övrigt. Under den rubriken tar vi upp saker vi upplevt som viktiga, men som inte nämns i vår litteratur.

ANALYSFRÅGOR

- Finns det utblick över omkringliggande landskap?
- Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?
- Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?
- Finns det sittplatser?
- Är orienterbarheten på platsen god?
- Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?
- Är det traditionella materialval?
- Är det få olika material och växter?
- Utnyttjas solens inverkan?
- Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

PLATSERNA VI STUDERADE VAR

- Utöya Memorial, Utöya
- Skogskyrkogården, Stockholm
- Estoniamonumentet, Stockholm
- Restare (Minnesmonument för landets veteraner), Stockholm
- Holocaust-Mahnmal (Förintelsemonumentet), Berlin
- 9/11 Memorial, New York

	<i>UTÖYA MEMORIAL</i>	<i>SKOGSKYRKO GÅRDEN</i>	<i>ESTONIAMONUMENTET</i>	<i>RESTARE</i>	<i>HOLOCAUST-MAHNMAL</i>	<i>9/11 MEMORIAL</i>
Finns det utblick över omkringliggande landskap?	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej
Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Finns det sittplatser?	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Är orienterbarheten på platsen god?	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja
Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja
Är det traditionella materialval?	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Är det få olika material och växter?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Utnyttjas solens inverkan?	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej

UTÖYA MEMORIAL

Lokalisering: Utöya

Uppförd: Ej uppförd

Ritad av: Jonas Dahlberg

Studerad genom litteratur och bilder av den planerade utformningen.

Jonas Dahlbergs vinnarförslag för minnesplatsen vid Utöya presenteras främst genom en rad perspektiv. Det är dessa vi utgått ifrån när vi studerat denna minnesplats.

Minnesplatsen är skapad som ett öppet sår i landskapet. En av öns uddar har till synes sågats av och en 3,5m bred glipa bildas. Här följer besökarna gångvägen som leder ner under marken för att komma fram till det skapade snittet och på så sätt befinna sig i det öppna såret. Framme vid snittet ser vi att det på perspektiven finns kraftiga stenbänkar. Gångvägen fram till minnesplatsen är på perspektiven belagd med trätrall. När man kommer fram till snittet är materialet på väggar, tak och golv granit.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Det ser inte ut som besökaren får någon direkt utblick över det omkringliggande vattnet när dem befinner sig inne på minnesplatsen, det är främst utblicken över snittets motstående vägg som är påtaglig.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Ja, rummet som bildats nere i snittet är väl avgränsat.

Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?

Ja, karaktären förändras drastiskt när promenadvägen leder ner under marken väl framme vid snittet.

Finns det sittplatser?

Ja.

Är orienterbarheten på platsen god?

Orienterbarheten ser ut att vara förhållandevis god då en ensam gångväg leder fram till minnesplatsen.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

Nej.

Är det traditionella materialval?

Ja, sten och trä är naturliga och traditionella.

Är det få olika material och växter?

Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Vi kunde inte se att gestaltningen på något direkt sätt utnyttjar solens inverkan.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

Att besökaren inte har några utblickar såg vi som ett problem med den här platsen. För att besökaren ska kunna sitta ner och få ro längre en längre tid anser vi att det behövs fler utblickar än bara den motstående väggen att beskåda.

Illustration: Jonas Dahlberg

SKOGSKYRKOGRÅRDEN

Lokalisering: Gamla Enskede, Stockholm

Uppförd: Invigd år 1920

Ritad av: Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz

Studerad genom platsbesök 11 november 2014, samt litteratur och bilder.

Skogskyrkogården är gestaltad med generöst tilltagna ytor, såväl gräsytor som skogspartier breder ut sig över stora arealer. Skogskyrkogårdens meditationslund; *Almhöjden* är placerad som den högsta punkten i en del av ett böljande landskap. På norra sidan av *Almhöjden* leder en trappa upp till den, ju högre besökaren når desto lägre blir varje trappsteg, vilket underlättar vandringen upp.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Höjden som meditationslundens är belägen på skapar utsikt åt samtliga håll. Detta ger en bra överblick.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Ja, besökaren är omsluten av vegetation i form av träd, planteringar och en låg stenmur.

Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?

Ja, *Almhöjdens* karaktär skiljer sig från det öppna landskapet lunden befinner sig i.

Finns det sittplatser?

Enkla bänkar i trä finns placerade längs med stenmuren på *Almhöjden*.

Är orienterbarheten på platsen god?

Över *Skogskyrkogårdens* stora områden sträcker sig kilometervis av gångvägar och även bilvägar. Det är lätt att lokalisera sig, då det finns en tydlig hierarki i gångsystemen och mängder av landmärken att orientera sig efter.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

Ja, det finns flera exempel på element som bidrar till en vidsträckt känsla.

Är det traditionella materialval?

Ja, materialvalen är genomgående traditionella.

Är det få olika material och växter?

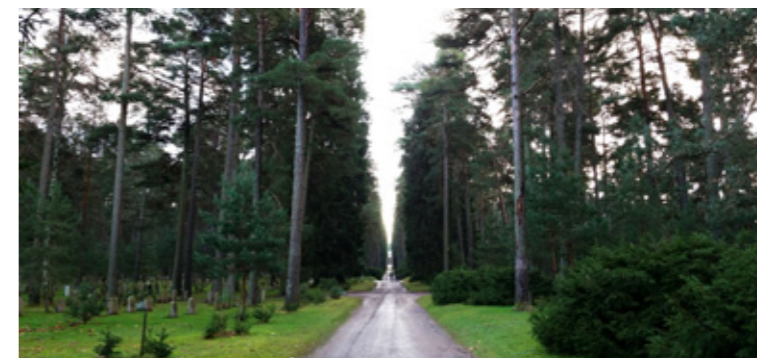
Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Nej, vi uppfattade inte att solens inverkan utnyttjas.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

På *Almhöjden* upplevde vi det lätt att slå sig ner och finna ro. Trots platsens utsatta läge på kullen gör murarna och vegetationen att man känner sig skyddad.

Vi tog även intryck av *Sju brunnars stig*, som leder från *Almhöjden* och söderut först förbi ett parti med björkar, sedan tallar och slutligen kantas promenaden av granar. Den långa vidsträckta axeln och siktlinjen som bildas skapar ett starkt uttryck. Promenaden är ett utmärkt exempel på hur det går att påverka besökarens sinnesstämning med hjälp av förändringar av karaktärer runt om.

ESTONIAMONUMENTET

Lokalisering: Djurgården, Stockholm

Uppförd: Invigd år 1997

Ritad av: Mirosław Balka

Studerad genom platsbesök 28 oktober 2014, samt litteratur och bilder.

Detta är en liten minnesplats som består av tre höga stenmurar placerade i en triangel med ett öppet hörn. Öppningen är riktad åt söder så att en siktlinje ut mot vattnet skapas och solens strålar under en tid på dagen letar sig in och skapar ett skuggspel på murarna. På insidan av murarna finns inskriptioner med namnen på de omkomna. Inuti triangeln står ett vårdträd, runt dess stam sitter en järnring med förlisningsplatsens koordinater.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Nej, dock bidrar den siktlinje som finns till att vattenkontakten inte går förlorad.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Murarna skapar en stark rumslighet på platsen, besökaren omsluts och känner sig skyddad på minnesplatsen.

Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?

Markmaterialet är grus vilket skapar en väldigt svag kontrast jämfört med omgivande stenmjölsytor.

Finns det sittplatser?

Det finns inga sittplatser på minnesplatsen, eller i dess direkta närhet.

Är orienterbarheten på platsen god?

Minnesplatsen kan upplevas som svår att hitta. Den ligger varken i blickfånget eller är utmarkerad på något annat sätt.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

Nej.

Är det traditionella materialval?

Ja.

Är det få olika material och växter?

Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Ja. Under en tid på dagen träffar solens strålar muren och ett skuggspel uppstår.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

De höga murarna står förhållandevis nära varandra, vilket skapar ett intimt rum. Eftersom rummet är så intimt kan det upplevas som om man inkräktar, ifall någon redan skulle befinna sig på minnesplatsen när man anländer. Markmaterialet grus gör platsen svårtillgänglig för vissa besökare.

RESTARE (MINNESMONUMENT FÖR LANDETS VETERANER)

Lokalisering: Norra Djurgården, Stockholm

Uppförd: Invigd år 2013

Ritad av: Monika Larsen Dennis

Studerad genom platsbesök 5 november 2014, samt litteratur och bilder.

Minnesplatsen är placerad öppet i landskapet. Denna minnesplats består av ett cirka 50 cm upphöjt ljust betongplan. Betongplanets sockel är mindre än planet självt, vilket ger betongkonstruktionen en lättare känsla och bidrar med effekten att planet svävar ovanför marken. En ramp och två trappor (en på vardera sidan) leder upp till minnesplatsen. Uppe på betongplanet finns tre vita bänkar och i dess mitt en skulptur i ljus marmor.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Platsen ger en panoramisk vy runt minnesplatsen men blicken styrs inte åt något speciellt håll.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Det saknas någon form av rumslig avgränsning. Nyplanterade träd som omger platsen kommer i framtiden kunna bilda viss inneslutning. Avsaknaden av rumslig avgränsning gör att man lätt blir distraherad. Det upphöjda betongplanet gör att besökaren hamnar i fokus och känner sig utsatt, inte olik känslan av att befinna sig på en scen.

Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?

Betongens ljusa ballast tillsammans med de vita bänkarna och den ljusa marmorskulpturen skapar en sammanhållen känsla. Dessa komponenter ger platsen en egen karaktär, på grund av skillnaden i förhållande till omgivande mark- och utrusningsmaterial.

Finns det sittplatser?

Ja.

Är orienterbarheten på platsen god?

Ja.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

Nej.

Är det traditionella materialval?

Nej.

Är det få olika material och växter?

Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Nej.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

Minnesplatsen är väl synlig från håll men dess position stärks inte av placeringen i landskapet. Det var svårt att slå sig ned och få lugn och ro på den här minnesplatsen. Minnesplatsen uppfyller få av de aspekter vi funnit i teorin för att skapa en trygg och läkande miljö.

HOLOCAUST-MAHNMAL (FÖRINTELSEMONUMENTET)

Lokalisering: Berlin

Uppförd: Invigd år 2005

Ritad av: Peter Eisenman

Studerad genom litteratur och bilder samt platsbesök den 10 oktober 2012.

Denna minnesplats består av 2711 betongpelare av olika höjd (Stolz 2015). De är utplacerade i ett rutnät och ju närmre mitten av minnesplatsen man kommer ju högre blir pelarna. Betongpelarna bildar alltså en matris i vilken besökarna kan vandra runt. Markmaterialet är rutmönstrade betongplattor.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Nej.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Ja.

Har platsen en distinkt karaktärsskillnad jämfört med omgivningen?

Det här är en plats med starkt kontrasterande karaktär i förhållande till sin omgivning.

Finns det sittplatser?

Nej.

Är orienterbarheten på platsen god?

Minnesplatsen gestaltning motarbetar orienterbarheten på platsen, vi upplevde oss vilsna här.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

De smala gångarna med långa siktlinjer mellan betongpelarna drar ut rumsligheten och bidrar till en känsla av vidsträckthet, men istället för att skapa ett lugn gjorde det oss oroliga.

Är det traditionella materialval?

Platsen består av få material, men materialvalet betong tillhör inte de traditionella material som litteraturen rekommenderar. Betongen hjälper dock till att skapa platsens råa karaktär, vilket vi upplevde passar i sammanhanget.

Är det få olika material och växter?

Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Nej.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

Kombinationen av det minimalistiska uttrycket och repetitionen av betongpelarna gjorde att vi blev tagna av platsens uttryck och vår sinnesstämning förändrades av att befinna oss på den här minnesplatsen. Delvis upplevde vi vad Krinke (2005, s.130) påstått att stämma, det minimalistiska uttrycket gjorde det lättare att koppla bort vardagen och att sjunka in i sina sinnen, men trots vad Krinke hävdar så upplevde vi inte den här platsen som lugn. När vi studerade denna plats upplevde vi att det inte var viktigt om det var traditionella materialval eller ej.

9/11 MEMORIAL

Lokalisering: New York

Uppförd: Invigd år 2011

Ritad av: Michael Arad, Peter Walker and Partners

Studerad genom litteratur och bilder.

Denna minnesplats finns på platsen där de två skyskraporna tidigare stod. Två stora fördjupningar i marken markerar deras tidigare position. Vatten rinner ner för nedsänkningarnas kanter och på botten bildas två stora dammar. På räckena av brons runt om finns inskriptioner med namnen på de omkomna (National September 11 Memorial & Museum 2014). Runtom nedsänkningarna finns ett stort torg med över 400 ekar (*Quercus bicolor*) planterade i rader (National September 11 Memorial & Museum 2014). Bland dessa trädrader finns också sittplatser. En glänta bland träden ger plats för sammankomster och ceremonier (National September 11 Memorial & Museum 2014). Materialen på platsen är få, golv och sittplatser är i sten.

Finns det utblick över omkringliggande landskap?

Då platsen omges av skyskrapor och höga hus finns det inte möjlighet till utblickar. När man står och blickar ned i nedsänkningarna dras dock blicken mot deras mittpunkter där vattnet försvinner ned i en mindre nedsänkning.

Är platsen rumsligt avgränsad mot omgivningen?

Det ljudliga bruset som bildas av vattenfallen hjälper till att skärma av från stadens oväsen. Det flertalet trädrader som omger nedsänkningarna skapar en diffus avgränsning mot omkringliggande stad.

Har platsen en distinkt karaktärskillnad jämfört med omgivningen?

Ja.

Finns det sittplatser?

Ja.

Är orienterbarheten på platsen god?

Ja.

Bidrar utformningen till en vidsträckt känsla?

Trädraderna bidrar till att skapa en känsla av vidsträckthet då trädens upprepning förlänger den rumsliga upplevelsen.

Är det traditionella materialval?

Ja.

Är det få olika material och växter?

Ja.

Utnyttjas solens inverkan?

Nej.

Vad finns det i övrigt att säga om platsen?

Platsens storlek gör att minnesplatsen fungerar som en grön lunga i staden. Utan att ha besökt platsen personligen så uppfattar vi ändå att gestaltningen skapar möjlighet till att sjunka in i sina sinnen och låta tanken vandra, även om man befinner sig i centrala New York.

Foto: mrlaugh

SLUTSATSER - REFERENSPLATSSTUDIER

När vi jämförde resultatet av platsanalyserna såg vi i de flesta fall ett samband mellan våra upplevelser av platserna och med de aspekter som vi funnit i litteraturen.

UTBLICK

Vissa av minnesplatserna är belägna så att utblick över omkringliggande landskap skapas. *Skogskyrkogårdens Almhöjd* är lokaliserad på en naturlig utsiktspunkt, medan den urbana miljö som *Holocaust-Mahnmal* och *9/11 Memorial* är placerade i inte ger några utsiktsmöjligheter att tala om.

AVGRÄNSNING

Att minnesplatserna har en rumslig avgränsning mot omgivningen upplevde vi som viktigt för helhetsintrycket och trygghetskänslan. *Restare* är ett exempel som helt saknar sådan avgränsning, vilket istället skapar en känsla av utsatthet. På *9/11 Memorial* har arkitekterna använt de skapade vattenfallens ljudbild för att skärma av omgivande stadsbuller. Denna typ av rumslig avgränsning var unik i sitt slag bland de minnesplatser vi tittade på och beror säkerligen på just det specifika behovet av att skärma av bullret på platsen.

KARAKTÄRSKILLNAD

Alla minnesplatser vi tittade på har distinkta karaktärskillnader i förhållande till sin omgivning. Vi upplevde tydligt att vi klev in i på en annan plats vilket precis som Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.73) menar bidrar till en inneslutande känsla. Undantaget är *Restare* som trots sin egen karaktär inte upplevdes som innesluten, på grund av bristen på den rumsliga avgränsningen.

SITTPLATSER

Tillgång på sittplatser finns på de flesta av minnesplatserna med undantag för *Holocaust-Mahnmal* och *Estoniamonumentet*. Det är dock endast på *Estoniamonumentet* som vi upplevde avsaknaden av sittplatser som ett problem. Att kunna sitta ner och begrunda och sjunka in i sina sinnen upplevde vi som extra viktigt på de minnesplatser som människor kommer till för att söka stöd i sin sorg.

ORIENTERBARHET

Orienterbarheten på minneplatserna och dess anslutning till omgivningen är i de flesta fall god. Det är lätt att lokalisera sig och ofta används en hierarki av gångstråk eller så finns det precis som Lynch (1960, ss.2-6) beskriver väl synliga landmärken att orientera sig efter. Att lätt kunna orientera sig upplevde vi som viktigt för att kunna slappna av på platsen och därmed av stor vikt för trygghetskänslan. *Holocaust-Mahnmals* gestaltning försvårar orienterbarheten, detta på grund av upprepningen av likadana betongpelare som gjorde det svårt att lokalisera sig.

VIDSTRÄCKTHET

Vi har upplevt att känslan av vidsträckthet går att förstärka genom att använda sig av alléer eller andra gestaltningselement, så som exemplet med *Sju brunnars stig* i *Skogskyrkogården*. Vi upplevde att vissa av minneplatserna gestaltats med just den typen av element. *Holocaust-Mahnmal* är ett annat exempel, där upprepandet av betongpelare skapar en vidsträckt känsla. På *Estoniamonumentet* och *Restare* fann vi däremot att några sådana element inte har använts, troligtvis på grund av minnesplatsernas mer begränsade utrymme.

TRADITIONELLA MATERIALVAL

När det kommer till materialvalen på de olika minnesplatserna stämmer de oftast överens med vad vi fann i litteraturen, där eviga och traditionella material så som sten var att föredra. På *Holocaust-Mahnmal* är materialvalen inte traditionella utan istället betong, vi upplevde ändå att materialvalet förstärker platsen och det var något vi tog med oss.

FÅ MATERIAL OCH VÄXTER

Generellt sett används ett fåtal material och växter, vilket skapar minimalistiska uttryck och ger minnesplatserna en tyngd och allvarsamhet. Ett tydligt exempel på detta är *Estoniamonumentet* som i stort sett endast är uppbyggd av tre element, stenmurarna, vådrädet och järnringen. Att hålla sig till få materialval upplevde vi därför som viktigt.

SOLENS INVERKAN

Vi upplevde att få av platserna vi tittade på utnyttjar solens inverkan på ett direkt sätt. Solen kan ändå ha påverkat hur de orienterats i landskapet och på så sätt varit en mer medveten del av gestaltningen än vad vi som besökare får intryck av. *Estoniamonumentet* var den plats vi upplevde utnyttjar solen mest. Där är öppningen orienterad så att solen skapar ett skuggspel på murarna om dagarna.

ÖVRIGT

Holocaust-Mahnmal är av alla de minnesplatser vi tittat på ett slags undantag på många sätt. Det är en av de minnesplatser där trygghetskänslan är som lägst men också en av de platser som gjorde starkast intryck på oss. Trots att den har flera av de element som enligt litteraturen skulle bidra till trygghetskänslor så upplevde vi oss inte trygga här. *Holocaust-Mahnmal* är inte skapad för att ge känslor av trygghet eller för att vara en plats man sitter ned för att fundera och få läkning på. Vi upplevde att platsen snarare är

skapad för att besökaren ska få förståelse för de fruktansvärda händelserna som minnesplatsen speglar. Vi tog därför med oss att vi nödvändigtvis inte behövde uppfylla alla aspekter. Det går att skapa en stark plats på andra sätt också.

6. TÄVLINGEN

I det här kapitlet presenterar vi tävlingsgenomförandet och slutligen tävlingsförslaget.

ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET

När vi läste och analyserade tävlingsprogrammet för *MH17 Memorial* valde vi ut vad vi tyckte var viktigt att följa och förhålla oss efter när vi skapade vårt tävlingsförslag. Tävlingsprogrammet innehöll bland annat 6 kriterier som arrangören utvärderade tävlingsförslagen efter.

- Kreativt förhållningssätt: estetik och originalitet.
- Emotionell effekt.
- Anslutning med resten av staden.
- Hållbarhet och funktionalitet.
- Utnyttja platsen och den inre hamnens fulla potential.
- Designens tydlighet.

I tävlingsprogrammets uppdragsbeskrivning poängterar Matterbetter (2014) att besöksmålet skulle vara för alla. Både för personer som direkt påverkades av katastrofen och för en bredare publik. Den skapade platsen skulle främja möten mellan människor samt olika sorters fysisk aktivitet. Minnesplatsen skulle också vara befriad från en politisk överton samt inte uttrycka katastrofen i en sorts monolog, besökarna bör ges möjlighet att uppleva platsen och skapa sina egna minnen och känslor (Matterbetter 2014). Den skapade ön skulle vara en inbjudande plats och utöver att fungera som en viktigt kulturell målpunkt så skulle ön husera en landskapspark. Parken var tänkt att bli en viktig del av Amsterdams gröna infrastruktur och stärka kontakten med norra Amsterdam samt de gamla centrala delarna. Det vattennära läget och holländarnas relation till sin natur skulle också beaktas i förslagen (Matterbetter 2014).

Tävlingsarrangören Matterbetter ställde i tävlingsprogrammet krav på att den maximala höjden för hus eller andra strukturer skulle vara 30m samtidigt som öns lägsta höjd över vatten var 1,3m. Parken skulle innehålla följande byggnader:

- Ett multifunktionellt utrymme på 600 m².
- Två mötesrum om vardera 50 m².
- Ett administrationskontor på 30 m².
- Ett café för 50 besökare.
- Offentliga toaletter.

Utöver tävlingsprogrammet så publicerade tävlingsarrangören en sida där vanliga frågor besvarades (Matterbetter 2014). Den fråga vi såg som relevant för vår gestaltning var:

“Får vi gestalta en anslutning så att fotgängare kan ta sig till ön? Är broar tillåtna för att ge fotgängare tillgång till ön, eller är taxibåt tänkt att vara det främsta transportmedlet?”

“Det rekommenderas starkt att hålla den nya ön fri från fysisk förbindelse med Amsterdam Noord och Java-eiland. En förbindelse för fotgängare till Java-eiland kommer endast accepteras med stark argumentation. Färjor och vattentaxis är mycket vanliga i Amsterdam. Den färjeförbindelse som går från Amsterdams centralstation (det viktigaste infrastrukturella navet i staden) till den nya ön tar bara 10 minuter. Det finns också en befintlig lokal färjeförbindelse från Oostveer station (från 6:30 till 22:30).” (Matterbetter 2014)

INVENTERING OCH ANALYS AV TÄVLINGSOMRÅDET

STYRKOR OCH SVAGHETER

Vi delade upp platsens förutsättningar i vilka styrkor och svagheter den har.

STYRKOR

Platsen ligger öppet och med goda utsiktsmöjligheter runt om. Det öppna läget gör platsen solig. Eftersom arbetsområdet är beläget i en sjö så är vattenkontakten mycket god. Ön existerar inte idag, därför är det få fysiska förutsättningar att ta hänsyn till. Platsen upplevs när man befinner sig på ön och den kommer också att kunna betraktas på håll.

SVAGHETER

Det öppna läget gör att det finns risk för att platsen blir utsatt. Förbindelser till platsen kommer bara finnas i form av färjor och vattentaxis. Båttrafiken till och omkring ön kan bli ett störande inslag. Den närmaste fasta marken norröver används till olika sorters industrier.

LYNCHANALYS

Vi analyserade platsen utifrån en version av Lynchs analysmetod, där vi identifierade var det finns stråk, noder, barriärer, områden och landmärken.

STRÅK

Relevanta stråk för den skapade ön kommer främst vara de färjeförbindelser som ansluter till andra delar av Amsterdam. Oostver färjelinje förbinder Java-eiland som ligger strax söder om arbetsområdet med Amsterdam-Noord som ligger norrut. Eftersom denna färjeförbindelse är befintlig och har sin sträckning strax utanför arbetsområdet så är det naturligt att lägga till en station på den skapade ön.

NODER

Amsterdams centralstation fungerar som en naturlig nod för hela staden, härifrån skulle en viktig förbindelse kunna skapas till ön. Genom en ny färjeförbindelse länkas ön samman med resten av staden på ett effektivt sätt.

BARRIÄRER

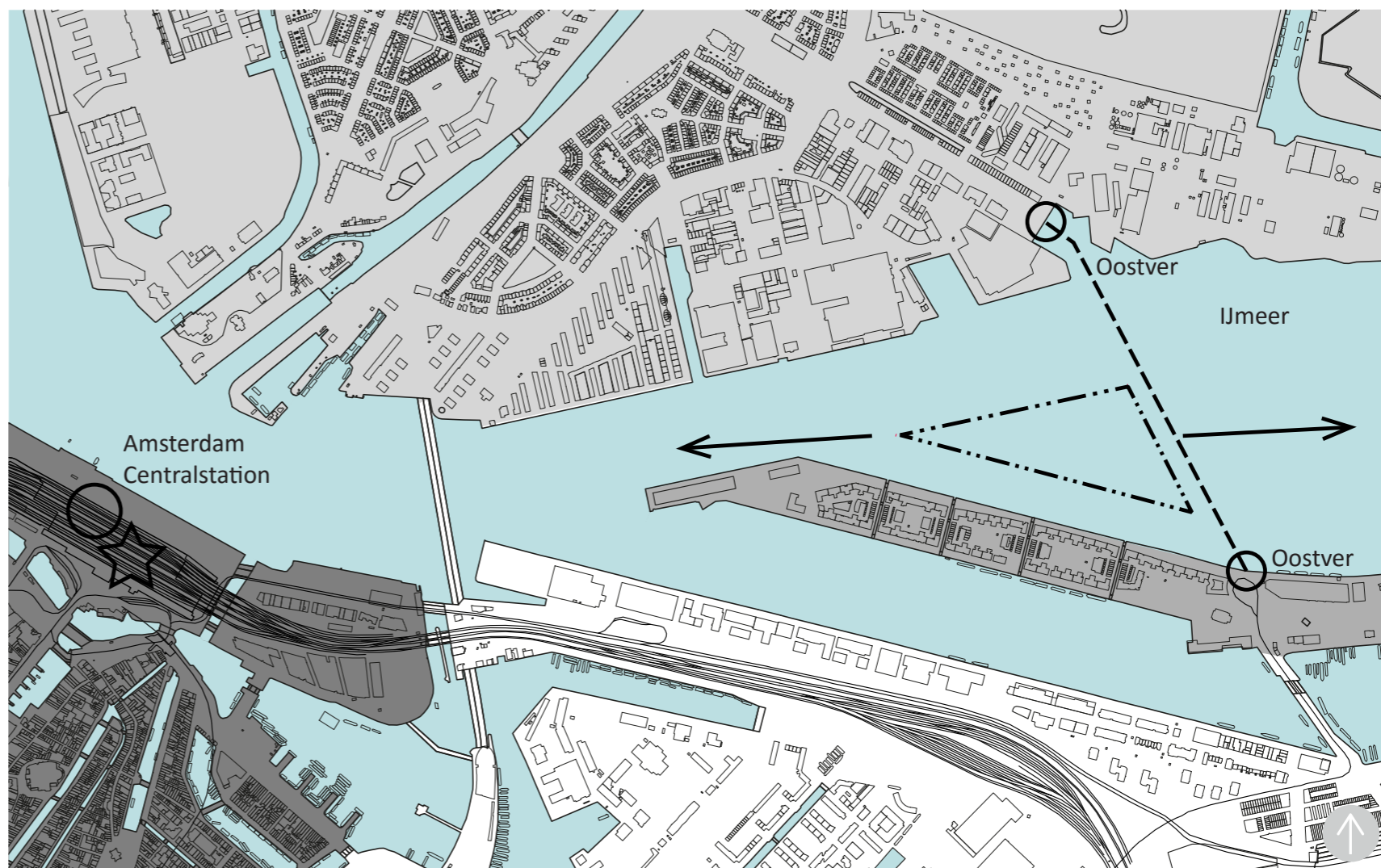
Sjön IJmeer bildar en stor barriär som delar hela staden. Amsterdam-Noord har relativt få fasta förbindelser med resten av staden, men det finns gott om färjeförbindelser över viken.

OMRÅDEN

Sjön IJmeers barriärverkan skapar övergripande sett två stora områden; Amsterdam-Noord och Amsterdams mer centrala delar söder om viken. Strax söder om arbetsområdet ligger ett bostadsområde Java-eiland.

LANDMÄRKEN

Amsterdams centralstation är ett viktigt landmärke att orientera sig efter.

Eftersom ön inte existerar idag, finns det sammanfattningsvis få faktorer på platsen att ta hänsyn till vid gestaltningen av ön.

---	Tävlingsområde	☆	Landmärke
→	Siktlinje	○	Nod
- - -	Befintligt färjestråk		
■ (dark grey)	Centrala Amsterdam		
■ (medium grey)	Java-eiland		
■ (light grey)	Amsterdam Noord		

GESTALTNINGSPROGRAM

Med stöd av inventeringen, platsanalysen, referensstudierna och analysen av tävlingsprogrammet utarbetade vi ett program för gestaltningen av ön och minnesplatsen. Följande punkter ansåg vi viktiga för vårt tävlingsbidrag.

TILLGÄNGLIGHET

Tävlingsarrangören avråder starkt från att skapa en fysisk förbindelse, exempelvis en bro till ön. Därför behövs ett färjeläge för att göra ön tillgänglig för besökare. Vi har tidigare konstaterat att tävlingsarrangören också vill att den skapade ön skulle vara för alla, därför kommer vi göra vår gestaltning så tillgänglighetsanpassad som möjligt. Vi kommer att sätta tillgänglighet i fokus när vi gestaltar lutningar och väljer markmaterial.

AVGRÄNSAD MINNESPLATS

En mindre del av ön skall användas som en intim minnesplats. För att uppnå detta placeras minnesplatsen väl avskilt från resterande delar av ön och ges en egen karaktär. Avståndet från minnesplatsen till färjeläget skall skapa en promenadsträcka.

REKREATION

Ön skall förutom minnesplats också inrymma en landskapspark. Parken skall erbjuda gröna ytor och naturupplevelser samt ge möjlighet till rekreation.

VIDSTRÄCKTHET

Ön skall ges en känsla av vidsträckthet. Detta uppnås bland annat genom att ge ön olika fysiska strukturer. På ön skall det finnas uppreppande element, exempelvis som träden i en allé, vilka också bidrar till vidsträcktheten.

KARAKTÄRSKILLNADER

För att skapa en variation i upplevelser ges ön rumsliga variationer och distinkta karaktärsskillnader. De olika karaktärerna är inspirerade av Nederländernas landskapsbild, med lövskogar, flacka kullar och ängar (Netherlands Board of Tourism & Conventions 2004). Minnesplatsens karaktär skall vara kontrasterande till den offentliga parken. För hela ön gäller att gestaltningen skall utnyttja det vattennära läget. Detta görs genom att skapa flertalet olika vattennära karaktärer, till exempel; kajer, anlagda vikar och kanaler.

UTBLICKAR

Minnesplatsens placering skall vara upphöjd så att goda utsiktsmöjligheter skapas för att blicka ut över omkringliggande park och resten av Amsterdam. Utsikten mot industrilandskapet norrut skall skärmas av.

SITTPLATSER

Det skall finnas sittplatser runtom ön, för möjlighet att vila och betrakta omgivningen. Det är viktigt att det finns rikligt med sittplatser vid minnesplatsen.

MATERIALVAL

Generellt skall ön ha ett minimalistiskt uttryck med få olika sorters material och växter.

UTNYTTJA SOLEN

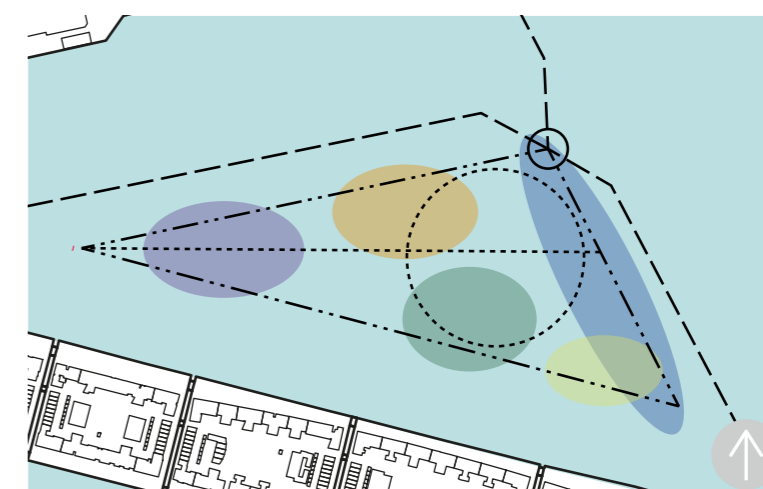
Gestaltningen skall utnyttja solens inverkan. Speciellt viktigt är att ta till vara på solens upp- och nedgång.

ORIENTERBARHET

Det skall vara lätt att orientera sig på ön. Detta görs genom att tydliggöra viktiga stråk och ge ön visuellt tydliga element att orientera sig efter. En gångväg ska leda runt ön och sträcka sig genom öns olika karaktärer.

BETRAKTAS FRÅN HÅLL

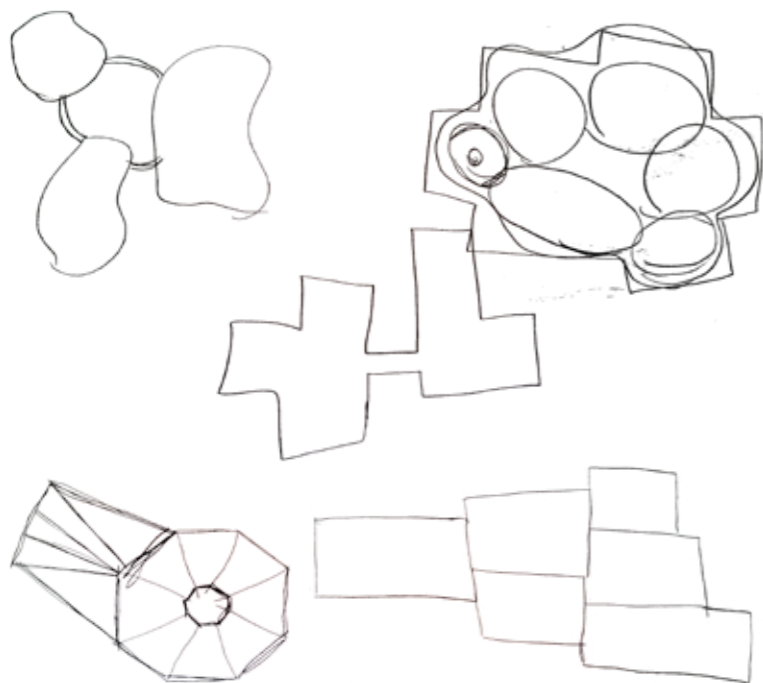
Eftersom vi i vår analys konstaterade att ön kommer att vara väl synlig både för förbipasserande båtar och för boende i närbelägna Java-eiland är det viktigt att ön ges en utformning som kan upplevas på håll. Öns utformning skall få ett starkt koncept som verkar sammanbindande på öns olika karaktärer.

- - - - - Tävlingsområde
- · · · · Promenadstråk
- — — — Föreslaget färjestråk
- Minnesplatsen
- Kajpromenaden
- Soligt läge
- Kullarna
- Skogen
- Ankomstplats/Färjeläge

FRÅN SKISS TILL FÖRSLAG

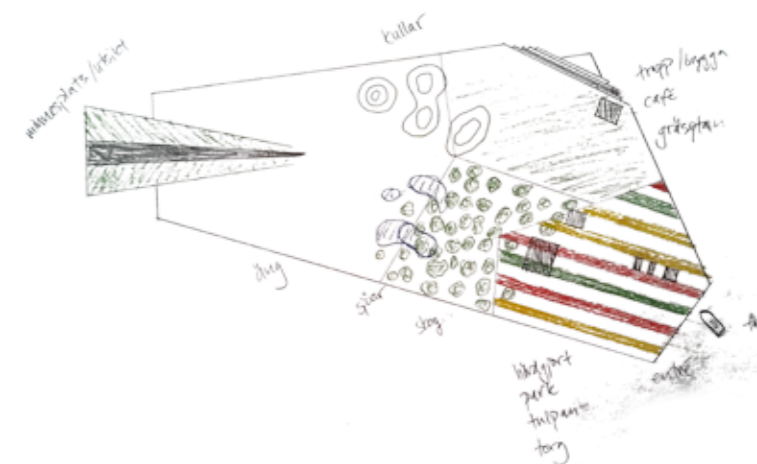
Med utgångspunkt i tävlingsprogrammet och gestaltungsprogrammet påbörjade vi skissningsarbetet för hand med snabba dispositionsskisser. Vi hade klart för oss att ön skulle inrymma ett antal olika karaktärer. Dessa karaktärer ritade vi ut som block i varierande former och storlekar. Vi testade oss fram hur blocken, de olika karaktärerna, skulle vara sammanlänkade. I en del av förslagen placerade vi blocken dikt an och i andra placerade vi dem på enskilda öar med endast broar som band samman dem. Vi funderade över hur besökarna skulle röra sig på de olika förslagen vi skissade på. Det vi såg var att på de förslag där vi gestaltat flera fristående öar blev rörelsen mer styrd, då besökaren endast kan ta sig från karaktär till karaktär via broarna. Eftersom vi inte ville styra besökaras rörelser i så stor utsträckning, såg vi en fördel i att ha karaktärerna i direkt anslutning till varandra.

Skiss på de olika karaktärerna som block

Nästa del i skissningsprocessen var att placera ut de olika karaktärerna och de funktioner som skulle finnas. Vi började med att skissa på hur ön skulle göras tillgänglig, därmed var öns ankomstplats, färjeläget skulle placeras. Tidigt under skissprocessen placerade vi öns ankomstplats på öns sydöstra hörn, då vi ansåg att det underlättade för anslutning till den närliggande befintliga färjestreckningen. Vi fann dock att denna placering inte lämpade sig lika bra när det kom till att skapa en ny färjeanslutning till Amsterdams centralstation, då färjan skulle bli tvungen att färdas runt ön. Placeringen av färjeläget vid det sydöstra hörnet gjorde också att vi gick miste om att använda det goda solläget där till en uppehållsplats av något annat slag. Färjelägets placering flyttade vi därför till öns nordöstra hörn för att skapa en god position sett till de två färjeförbindelserna och för att frigöra det sydöstra hörnet.

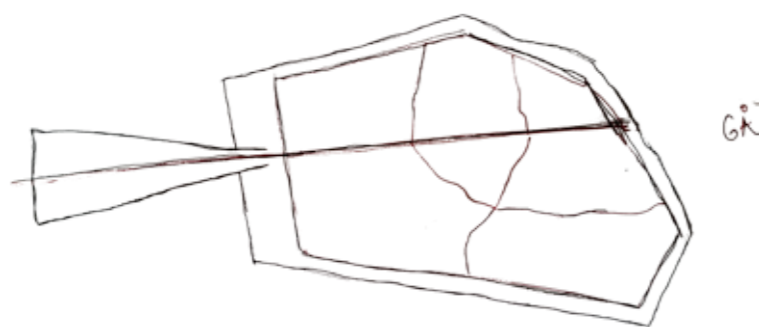
Eftersom vi i programmet beslutat att minnesplatsen skulle ligga avgränsad från övriga delar av ön, samt att en promenadsträcka från färjeläget skulle skapas, placerade vi därför minnesplatsen på öns västra del. De byggnader som skulle inrymmas på ön valde vi att samla på öns östra del. Detta för att tillsammans med öns entré, färjeläget, kunna skapa en sammanhållen mer bebyggd karaktär i vattennära läge i form av en kajpromenad. Vid inventeringen och analysen av platsen fann vi att området norr om tävlingsområdet har ett lågt estetiskt värde. Vi valde därför att placera kullandskapet på öns norra del för att på så sätt skärma av utsikten mot norr. Den skogskaraktär vi skulle placera ut kunde också fungera som den barriär vi sökte mot öns norra sida. Vi valde istället att placera skogen på öns södra del. Detta för att vi även ville utnyttja skogskaraktären till att skapa ett slutet rum i form av en glänta, i ett soligt läge mot söder.

Skiss över olika karaktärer

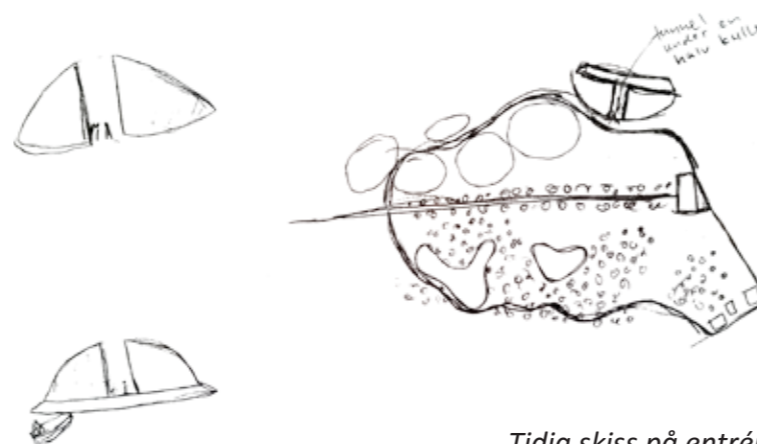
Den sista av karaktärerna att placera ut var äng. Den inspiration vi fick vid besöket på *Skogskyrkogården* med bland annat de stora öppna gräsytorna hade vi i åtanke när vi skissade. Vi valde att skapa flera ängsytor som skulle verka sammanbindande på öns olika karaktärer. Med de öppna ytorna gav vi också besökarna utrymme för fria aktiviteter, både för stora samlingar vid exempelvis en minnesceremoni men också för lek och rekreation.

Vi skissade vidare på hur besökarna skulle röra sig på ön och hur vi kunde skapa god orienterbarhet. För att göra det lätt för besökarna att orientera sig skapade vi en hierarki bland de olika vägarna man kan färdas på. Den största och tydligaste gångvägen leder till huvudattraktionen - själva minnesplatsen. Gångvägen skär igenom hela parken från kant till kant och vi valde att förstärka den och skapa en vidsträckt känsla med hjälp av en allé. För att besökarna även ska kunna uppleva resten av ön och de andra karaktärerna gestaltade vi även en gångväg runt ön. Denna gångväg skulle stå lägre i hierarkin vilket vi valde att tydliggöra genom att göra den smalare och belade den med stenmjöl, som avviker från resterande gångytor belagda med stenplattor.

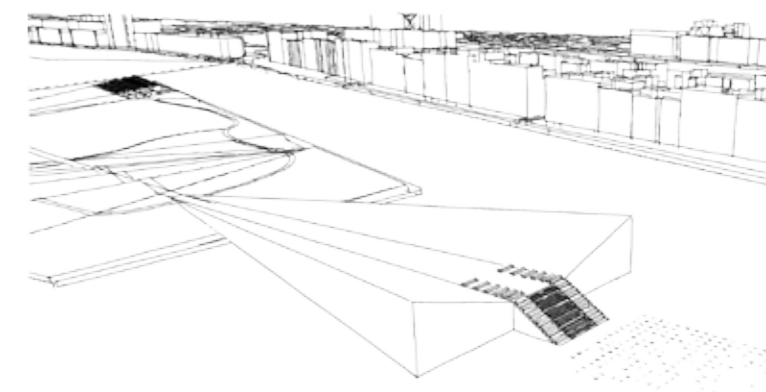
Skiss över gångstråk

När vi skissade på öns entré var vi i ett tidigt stadium inne på att skärma av den på olika sätt. Vi ville skära av siktlinjer mot resterande delar av ön för att öka dramatiken på det sätt att besökaren inte direkt såg vad som väntade dem. I ett av förslagen var entrén belägen bakom en kulle för att på så sätt blockera sikten. En gångväg ledde igenom kullen likt ett snitt och vidare ut till parken. Vi upplevde att idén skapade spänning men att utformningen inte passade vid entrén. Vi lämnade entrén för tillfället och började istället skissa på minnesplatsen.

Tidig skiss på entrén

När vi skissade på utformningen för själva minnesplatsen utgick vi från att minnesplatsen skulle ligga beläget på en höjd med utsikt mot väst. Vi skissade på olika förslag för hur höjden skulle se ut. Alla förslag utarbetade vi med tillgänglighetsanpassade lutningar. De flacka lutningarna förde med sig att det behövde vara en förhållandevis lång ramp upp till minnesplatsen eftersom vi ville att utsiktsplatsen skulle bli några meter hög. Vi skissade vidare på hur rampen skulle utformas och ytorna omkring den. I ett förslag vi skissade på omgärdades rampen av två gräsbevuxna plan som lutade ner mot gångvägen. Vi gick ifrån det förslaget då vi tyckte att mötet mot vattnet och

Skiss över minnesplatsen med lutningar in mot rampen

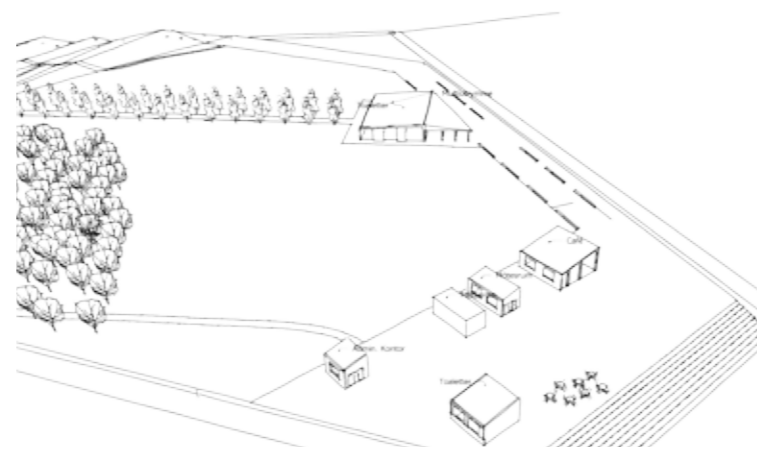
resterande delar fungerade dåligt. Även att utformningen till viss del liknande ett flygplan gjorde att vi valde att omforma förslaget. Vi skissade även på hur mötet vid minnesplatsens slut i väst mot vattnet skulle se ut. I en del förslag lämnade vi platsen som en utsiktsplats där besökarna endast kunde se ner över vattnet. I andra förslag skissade vi på olika utformningar av trappor som ledde ner i vattnet. Vi fann utformningen med trappan bäst fungerade då den även gav möjlighet att skapa rikligt med sittplatser. Vid minnesplatsen ville vi skapa något som representerade var och en av de 298 omkomna i katastrofen. Vi skissade på olika förslag för detta. I ett förslag hade vi 298 stenblock i vattnet strax nedanför minnesplatsen. Vi såg nackdelar med det förslaget då stenblocken skulle bli svåra att urskilja när det är mörkt. Att gestalta med någon form av belysning såg vi därför som ett bättre alternativ då gestaltningen skulle vara möjlig att se dygnet runt. Vi skissade på olika utformningar med 298 ljuskällor placerade i olika formationer i vattnet. Den slutliga utformningen resulterade i en rektangulär form med ljuskällorna placerade strax under vattenytan.

Under båtfärden till ön kommer ön kunna betraktas på håll. Vi ville därför ge hela ön ett starkt visuellt uttryck. Detta var utgångspunkten när vi skissade på förslagets bärande koncept. Vi började arbeta med ön som om den vore en tunn yta. Vi klippte till papper formade som arbetsområdet och började vika dessa för att på så sätt forma fram öns olika strukturer. Kullarna utformade vi genom att skapa upphöjda veck uppradade efter varandra. För att skapa en sjö intill skogen i söder böjdes ett veck nedåt. Vi fann konceptet med pappersytan spännande då vi såg många möjligheter till att skapa intressanta former och strukturer på ön. Vi gick vidare genom att omgestalta öns samtliga delar, nu med detta koncept som utgångspunkt.

Vid minnesplatsen och dess långa ramp provade vi andra utformningar på de omgärdande lutande planen genom att vika pappersmodeller i olika riktningar och vinklar men också genom 3D-skisser i SketchUp. I den slutliga skissen gav vi de två planen en lite brantare lutning ner mot ön. Rampen behöll vi med en tillgänglighetsanpassad lutning, nedsänkt mellan de två planen. Detta ger uttrycket av att rampen skär igenom landskapet mot minnesplatsen. Vi lät på samma sätt rampens förlängning, den långa allén, också skära igenom öns kuperade landskap. För att besökare inte ska kunna gå upp på de lutande planen och på så vis distrahera de som befinner sig nere på minnesplatsen, belade vi planen med stora sprängstensblock. Vi skapade också en barriär i form av en liten kanal i mötet mellan de sprängstensbelagda planen och gräsyrtorna nedanför.

Vi skissade på öns konturer, själva formen på ön. Vi testade med till synes naturliga strandkanter men också med olika sorters konstruerade avslut i form av trappor och kajkanter. När vi skissade på hela öns form ville vi utnyttja en stor del av arbetsområdet, vilket skulle ge utrymme för generöst tilltagna ytor och flera olika områden. I slutändan beslöt vi att öns strandkant helt enkelt skulle följa arbetsområdets avgränsning, vilket maximerade ytan att arbeta vidare med. Vi valde att använda oss av kantiga former för att knyta an till hela öns koncept, pappersytan.

När vi skissade på hur de olika byggnaderna skulle placeras ut och hur de skulle utformas gjorde vi det till en början genom enkla volymer. Vi tyckte inte vi fick byggnaderna att harmonisera med gestaltningen av ön på ett bra sätt. När vi bestämt oss för vårt slutgiltiga koncept testade vi att låta byggnaderna falla in under det. Vi lade därför till två stora veck i vilka vi skapade utrymme för de efterfrågade husvolymerna. Slutligen färdigställde vi hela öns gestaltning i SketchUp och AutoCAD.

Skiss över byggnaderna

TÄVLINGSBIDRAGET

BESKRIVNING AV KONCEPTET

Vi har valt att kalla vårt förslag *Folds of Remembrance* eller *Veck av hågkomst*, vilket syftar till förslagets bärande idé. Med konceptet *Folds of Remembrance*, har vi behandlat ön som en bit papper. Ön har till synes vikts likt ett pappersark vilket bildar olika former och upplevelser och en tydlig struktur som syns väl på håll. Vecken skapar ett kuperat landskap som bidrar med dramatik, då besökarna inte riktigt vet vad som väntar efter nästa krön. Vi valde denna idé då vi såg det som ett tydligt och minimalistiskt koncept som gav oss möjlighet att forma en varierad landskapsarkitektur. Vårt mål med konceptet var att inrymma kvalitéer för rekreation samt att ge stöd i sorg. Konceptets inriktning var att utnyttja landskapet och naturen. Över hela ön har vi valt att arbeta med få material även när det gäller växter, detta för att skapa ett sammanhållet intryck och för att inte skapa distraktioner för besökarna. En promenad runt ön är tänkt att ge en variation av karaktärer och rumsupplevelser i olika skalor, från öppna soliga ängar till en lummig omslutande skog. Dessa olika karaktärer skapar olika sorters inneslutningar vilket gör det lättare för besökarna att koppla bort vardagen.

Öns olika karaktärer underlättar också orienterbarheten på ön, vilket vi tidigare fastställt, bidrar med en tryggare känsla. Vi har dessutom givit de olika promenadstråken en viss hierarki, för att göra det lättare för besökaren att finna rätt väg. Med förslaget ämnar vi att skapa en plats för alla. Ön är ett besöksmål för en ensam individ, men också en plats med möjlighet för stora publika sammankomster.

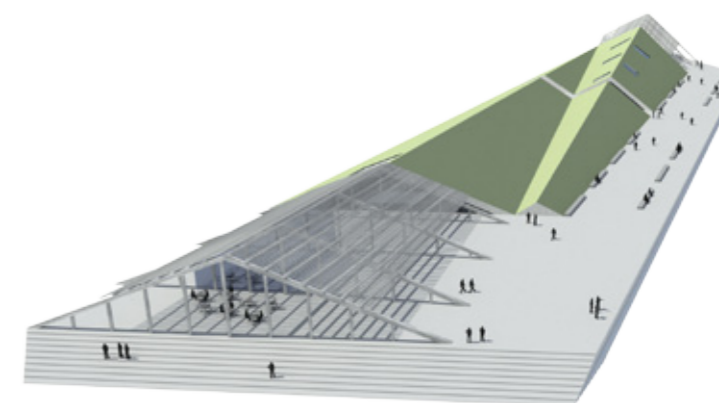
BESKRIVNING AV GESTALTNINGEN

Ankomst till ön sker i dess nordöstra hörn med hjälp av färja. Ön består av flera olika områden; kajpromenaden, skogen, kullarna, ängarna och slutligen minnesplatsen.

KAJPROMENADEN

Längs med den östra delen av ön går en kajpromenad. Stora stenplattor skapar ett robust golv. Stenbänkar finns längs med hela kajpromenaden, de skapar möjligheten att sitta ned och se ut över vattnet. I den södra delen breddas promenaden till en torgyta. Här skapar en trappa ned i sjön god vattenkontakt. Det är också på denna torgyta som öns kafé är beläget. Här finns sittplatser såväl inne, i en mindre glasbyggnad, eller ute i halvsugga under ett stort ribbat trätak. De resterande byggnaderna är inkorporerade i de stora gräsbeväxta veck som avgränsar kajpromenaden från resten av ön. Ribbtaken som finns i vardera ända av vecken

är byggda som en förlängning av dessa. De fungerar både som ett luftigt tak samt ett landmärke att orientera sig utefter då de markerar färjeläget och kaféområdet.

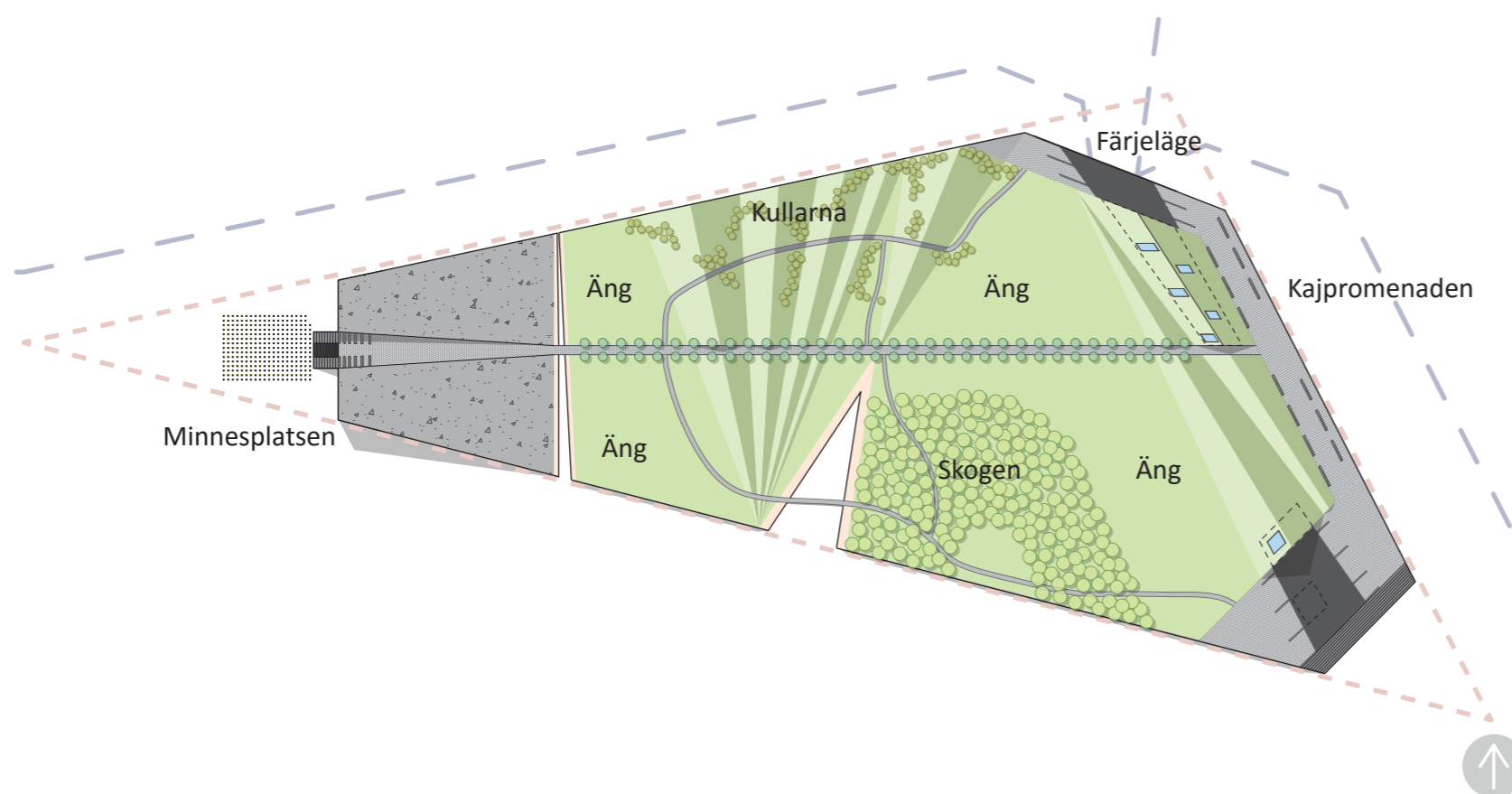

SKOGEN

På öns södra del leder promenaden, på stenmjölgångar, in i en lövskog med blandade inhemska arter. Bland lövens grönska går det att finna småskaliga rum. En liten glänta bildar ett väl skyddat rum med utsikt ut mot vattnet i söderläge. I väst avslutas skogen med en vik som sträcker sig in över ön. Promenaden försätter nu med en bro över vattnet och leds sedan ut på en av de stora gräsytorna.

KULLARNA

Längs öns norra sida bildar vecken ett kuperat landskap, på promenaden färdas besökaren upp och ner. I detta veckade landskap bidrar buskar till att skapa en variation av rumsliga upplevelser. I dessa halvslutna rum ges möjlighet till mer privata sammankomster.

ÄNGARNA

Väl tilltagna gräsytor skapar gott om utrymme för fri aktivitet. Med gräsytor vill vi också ge platsen en känsla av vidsträckthet. Allén som delar ön på mitten bidrar också till den känslan. Med allén vill vi förstärka rörelsen och tydliggöra resan fram till själva minnesplatsen.

MINNESPLATSEN

Parken får ett tvärt slut i en kanal i öns västra del. På andra sidan kanalen reser sig ett kargt landskap av sten. För att avgränsa minnesplatsen från resterande delar av ön placerade vi den i motsatt ände från öns ankomstplats. Promenaden till minnesplatsen är så pass lång så att besökarna skall kunna komma i rätt sinnestämning på vägen dit. En bro över kanalen leder besökarna upp mot minnesplatsen. Genom att låta två väggar långsamt omsluta den fortsatta promenaden skärmas besökaren av från distraktioner. Promenaden har en treprocentig uppförslutning för att skapa en närmre kontakt med himlen och en utsiktspunkt vid promenadens slut, där minnesplatsen tar vid. För att skapa många sittplatser och god vattenkontakt vid minnesplatsen finns en trappa som leder ner i sjön. Sittplatserna och hela minnesplatsen är orienterade åt väst för att skapa utblick över Amsterdams centrala delar och solnedgången. Ovanför trappan finns en inskription som namnger alla de 298 omkomna. I vattnet nedanför trappan, en bit under vattenytan finns 298 ljuskällor. Varje ljus representerar en av de omkomna i katastrofen. De två lutande planen som omger minnesplatsen är belagda med stora sprängstensblock. På så sätt skapas en skarp kontrasterande karaktär mot de mer grönskande delarna av ön. De kantiga sprängstenarna ger den här delen av ön ett kargt och dramatiskt uttryck.

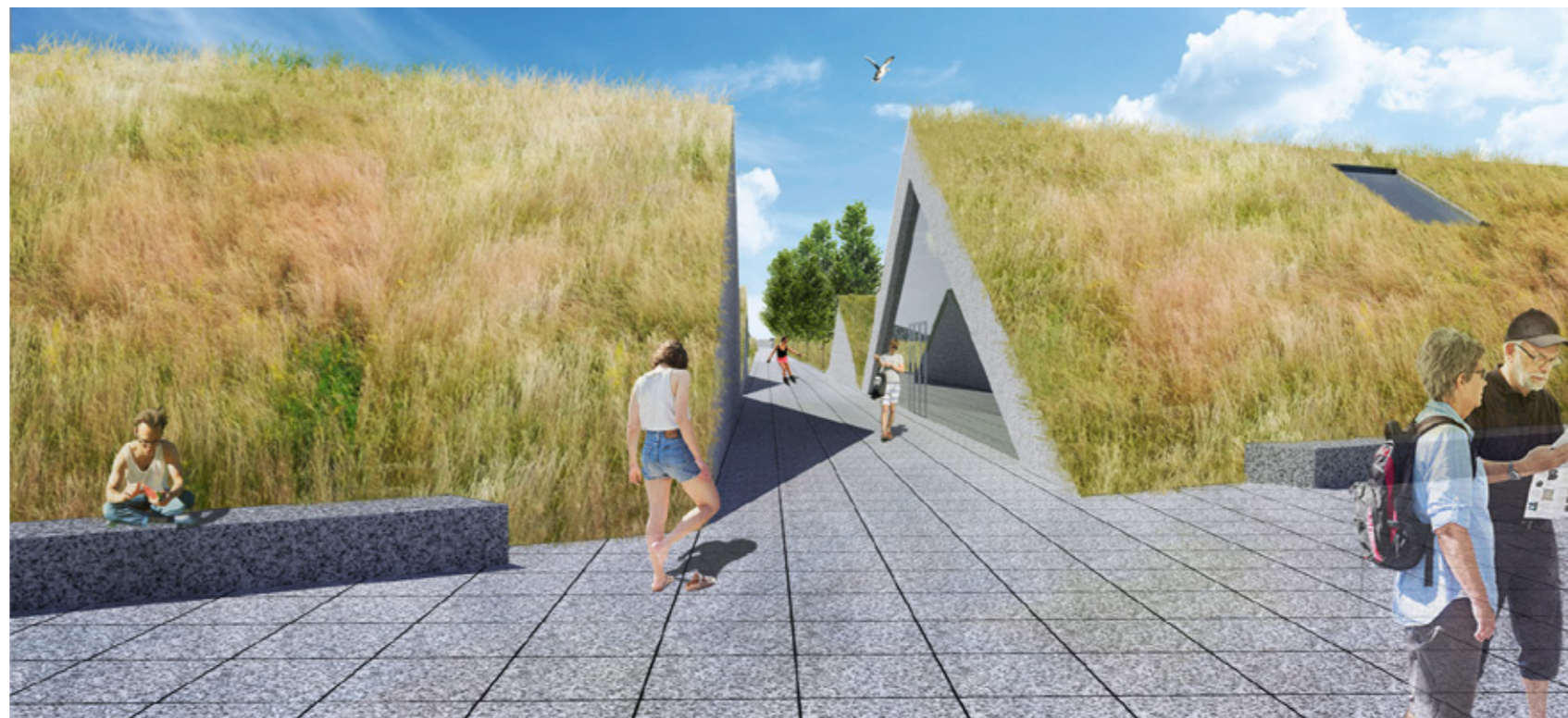

Illustration över kajpromenaden och stråket mot minnesplatsen

FOLDS OF REMEMBRANCE

På följande sida presenteras den slutliga gestaltningen av minnesplatsen och tävlingsbidraget i sin helhet. Ursprungligen redovisas förslaget i A1-format. För att kunna studera bidraget i full skala besök adressen:

<https://drive.google.com/folderview?id=0B8HB2va-JmUHfmZPUXFjTnlydlBlMlVlajNRS3dBcnZWc0pYcGgtRVNuS0JlRWWhRVUIQdmc&usp=sharing>

Till höger på denna sida presenteras .doc-filen som skickades in som en del av tävlingsbidraget.

FOLDS OF REMEMBRANCE

Life can be as fragile and thin as a sheet of paper and much like paper; life consists of folds and creases. When you remember someone, you remember them for how they changed and folded your world.

FOLDS OF REMEMBRANCE aims to create a memorial site for commemoration and also a place to receive closure. With the concept **FOLDS OF REMEMBRANCE**, we have treated the island as a piece of paper. The island has been folded and creased to create interesting shapes and experiences. It is in these folds the enclosed spaces have been incorporated.

The island's landscape park offers several different characters, which one travels through on the visit. When you arrive by ferry to the island you can take the vast walk by the water along the eastern side of the island, or immediately choose to visit the large exhibition hall adjacent to the ferry station. In the south end of the quayside we find the cafe. Here you can sit down and enjoy the view of Amsterdam's waterfront. The location of the cafe enables both physical and visual connections to the water, while offering a great deal of sun. If the sun is too intrusive, one of the island's large ribbed roofs gives a pleasant shade.

The island contains several generous grass areas, where you can play ball, sunbath or sit down for a picnic. In the forest you can seek shade, a warm and sunny day. The trees foliage helps to shield the visitor from the urban surroundings, and delivers a feeling of being somewhere else. On the northern side of the island the folds create a hilly landscape, where you travel up and down and through various rooms enclosed by vegetation.

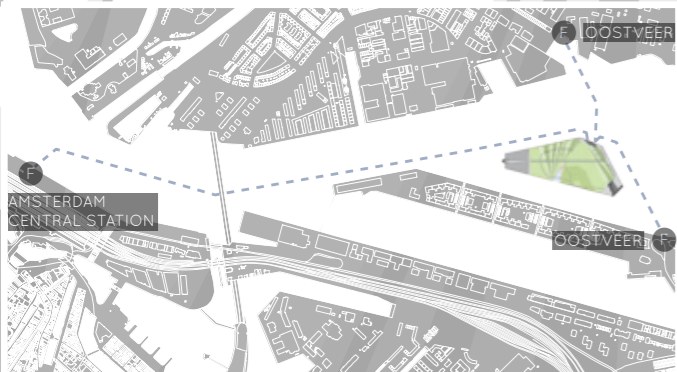
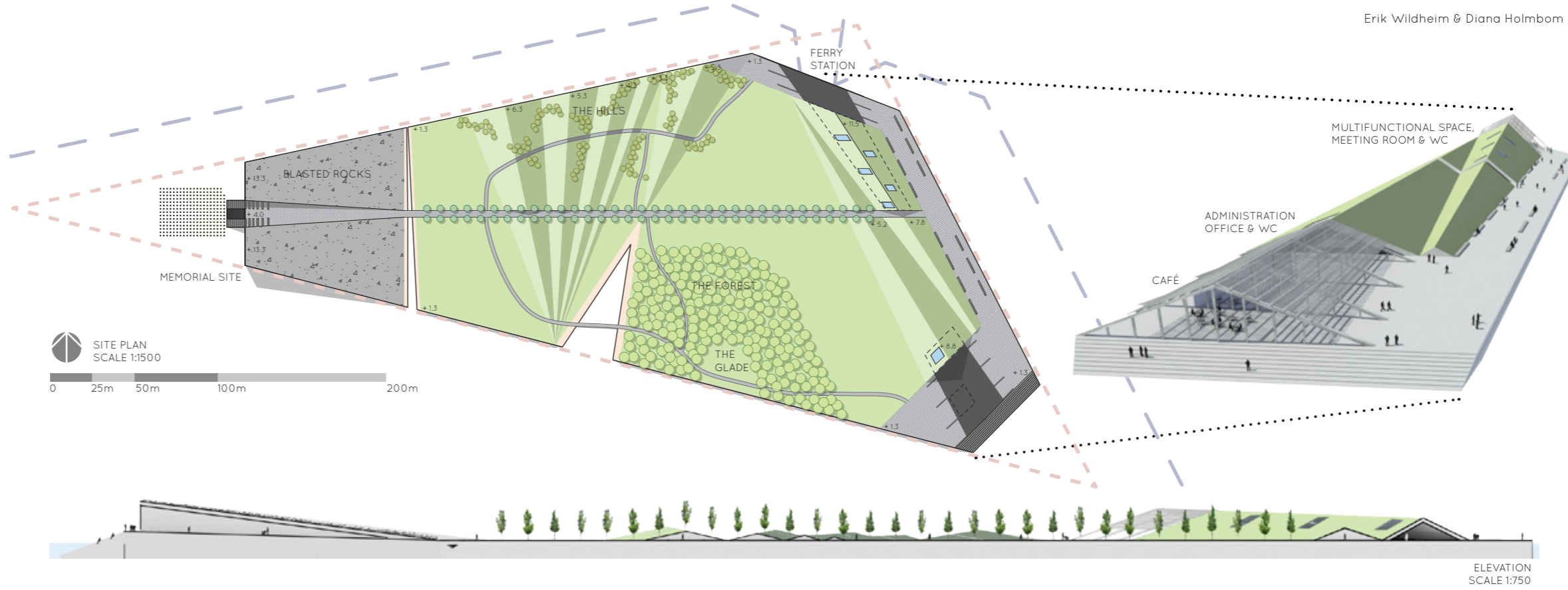
Through the center of the island lies an axis, which is amplified by an avenue of pillar-shaped trees. Where the avenue of trees stops; the character of the island changes abruptly. The lush green landscape park ends, and the visitor arrives at two large inclined planes, completely covered with blasted rocks. These surfaces can't be entered, but create a still and barren landscape. Between the planes the walkway continues forward and slightly upwards. The surrounding walls rise up as you travel further, while the walkway is broadening. At the end of the walkway you arrive at the memorial site. A staircase leads down to the water. Above the stairs there is an inscription naming all of the victims of the tragic disaster. Below the stairs, there are 298 lights lit in the water, just below the water surface, one for each soul that was lost. Here you can sit down and watch the sun go down over Amsterdam.

FOLDS OF REMEMBRANCE

Life can be as fragile and thin as a sheet of paper and much like paper; life consists of folds and creases. When you remember someone, you remember them for how they changed and folded your world.

FOLDS OF REMEMBRANCE aims to create a memorial site for commemoration and also a place to receive closure. With the concept FOLDS OF REMEMBRANCE, we have treated the island as a piece of paper. The island has been folded and creased to create interesting shapes and experiences. It is in these folds the enclosed spaces have been incorporated.

Through the center of the island lies an axis, which is amplified by an avenue of pillar-shaped trees. Where the avenue of trees stops; the character of the island changes abruptly. The lush green landscape park ends, and the visitor arrives at two large inclined planes, completely covered with blasted rocks. At the end of the walkway you arrive at the memorial site. A staircase leads down to the water. Above the stairs there is an inscription naming all of the victims of the tragic disaster. Below the stairs, there are 298 lights lit in the water, just below the surface, one for each soul that was lost. Here you can sit down and watch the sun go down over Amsterdam.

The islands position in Amsterdam with new and existing ferry lines.

View towards west, memorial site in the foreground and central Amsterdam at the horizon.

7. DISKUSSION OCH REFLEKTION

HUR KAN EN MINNESPLATS GESTALTAS?

ANALYS AV VÅRT FÖRSLAG

När vårt gestaltungsförslag var färdigt gjorde vi en Lynchanalys på det. Med tankarna på hur besökare skulle uppleva ön och hur de skulle röra sig på den identifierade vi tänkbara noder, landmärken, stråk, barriärer och områden.

NODER

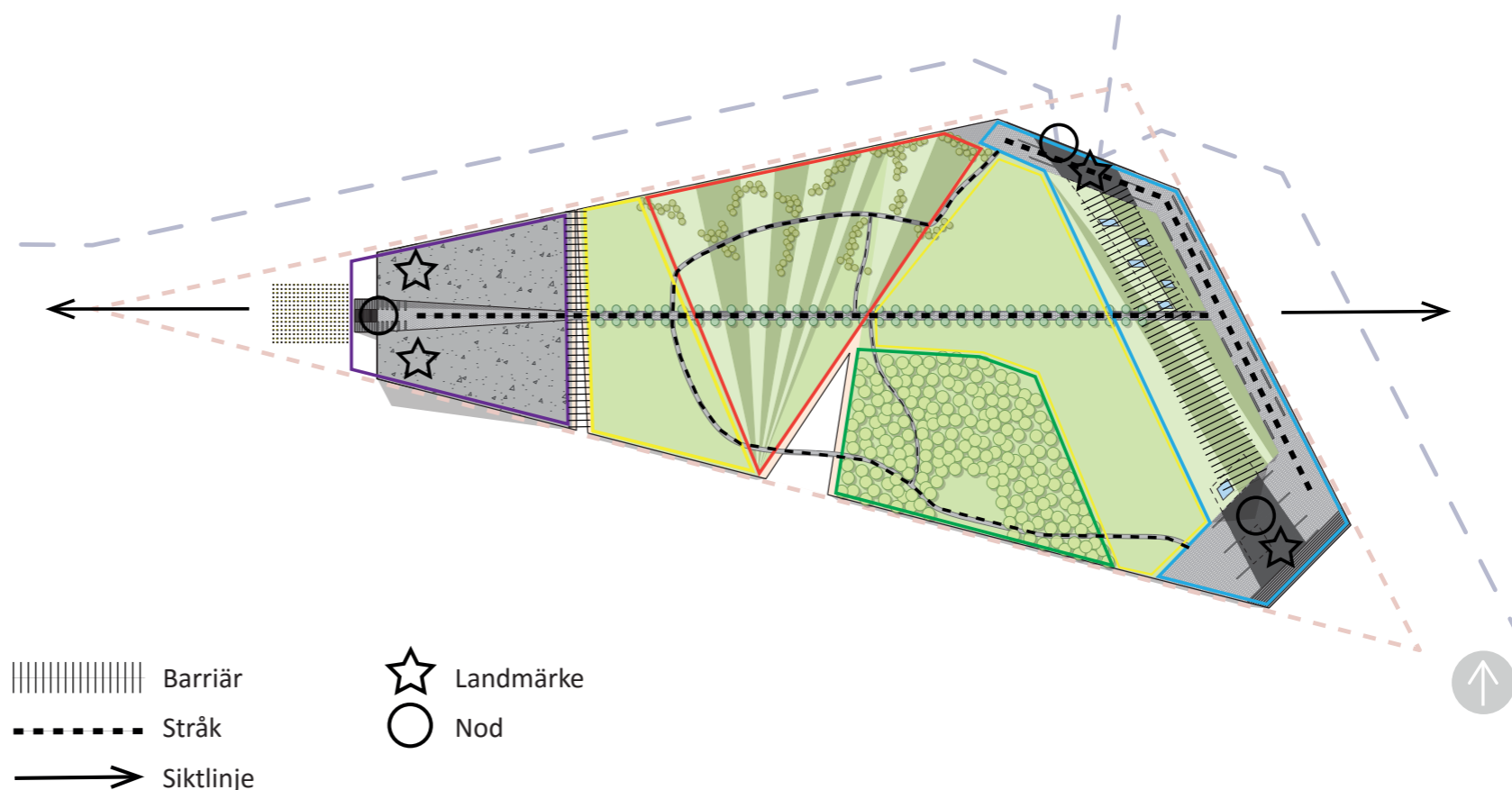
Vi identifierade tre noder, en i vart hörn på ön. Den första noden som besökarna upplever är färjeläget. Denna punkt är både ankomstpunkt och avresepunkt för besöket på ön. Den hårdgjorda ytan och det ribbade trätaket bildar på denna plats också en av entréerna till det multifunktionella utrymmet som ligger i anslutning till färjeläget. Den andra av öns noder är belägen på öns sydöstra hörn. Här bildar torgytan med kaféet, administrationskontoret och toaletterna en naturlig mötespunkt. Den sista av öns noder är själva minnesplatsen. Här finns det gott om sittplatser vilket skapar en plats att både uppehålla sig på och möta andra besökare på.

LANDMÄRKEN

Öns landmärken går hand i hand med noderna på ön. De båda ribbade trätaken är höga och väl synliga från håll. Det ena av de ribbade trätaken markerar färjeläget och det andra markerar torgytan och kaféet. Den sista av landmärkena är minnesplatsen, vars position förstärks av de höga lutande planen uppburna av pelare bildar på var sida om minnesplatsen.

STRÅK

Öns största och tydligaste stråk är; den alléomgärdade promenaden mot minnesplatsen, samt kajpromenaden,

som sträcker sig mellan färjeläget och torgytan vid kaféet. Dessa två stråk är de tydligaste då de är bredare än de andra mindre gångvägarna och accentueras av en allé respektive stora stenbänkar, som förstärker rörelsen för besökarna. Öns mindre stråk är de gångvägar som leder besökarna runt ön och genom öns olika karaktärer.

BARRIÄRER

Ön har två element med barriärverkan. Den första barriären är de två stora vecken som inrymmer öns byggnader. Dessa veck bildar en avgränsning mellan kajpromenaden och resten av ön, men har en öppning i form av gångpromenaden som leder mot minnesplatsen. Den andra barriären är kanalen

som delar av ön mellan ängarna och de två sprängstenbelagda lutande planen. Kanalen skapar vattenkontakt och bildar en avgränsning mellan de olika karaktärerna.

OMRÅDEN

De olika områden vi identifierar är i stort sett identiska med de olika karaktärerna vi skapat på ön. Färjeläget, kajpromenaden och torgytan vid kaféet bildar ett område tack vare sitt likartade uttryck. Därefter finns skogen, kullarna och minnesplatsen som alla bildar var sitt område på grund av sina speciella karaktärer. Utöver det bildar de fyra ängarna var sitt område.

VÅR MINNESPLATS

En minnesplats för en katastrof av den här storleken kräver både enskilda och publika platser för sorgbearbetning. Det kommer att bli en plats inte bara för de närmast sörjande, utan även en plats för utomstående att besöka för att förstå den tragiska händelsen. Vi anser att ön vi gestaltade tydligt skapar platser för att människor publikt ska kunna uttrycka sin sorg.

Magnusson (2012, s.10) menar att den sörjande har ett behov av att uttrycka sig och lätta sina tankar, därför anser vi att mötet besökare emellan kan ha stor betydelse för människor i sorg. Detta ämne diskuterade vi aktivt under arbetets gång och försökte hantera i vår gestaltning. Med gestaltningen ville vi skapa förutsättningar för olika sorters möten mellan besökare och vid olika tillfällen i samband med deras besök på ön. Både den långa allén och därefter promenaden uppför rampen med den avslutande minnesplatsen, gestaltade vi för att besökarna skulle mötas. Dessa element skapar möten mellan människor som antingen är på väg till eller från minnesplatsen eller redan befinner sig där. Sittplatserna vid minnesplatsen skapar en slags läktare mot vattnet och staden. På så sätt bildas en gemenskap av att sitta och blicka ut över vattnet tillsammans. Det går att sitta avskilt här, men bara till en viss utsträckning.

När vi gestaltade ön upplevde vi en problematik kring att gestalta offentliga miljöer där människor ska kunna uttrycka sin sorg på ett mer enskilt plan. Detta väckte frågan hos oss, som vi undersökte vidare genom att skissa på vår gestaltning. *Hur kan fungerande enskilda platser för sorg inrymmas på en offentlig minnesplats?* Vårt skissande av de mer enskilda platserna resulterade i den underordnade gångväg som går runt ön. Längs med gångvägen upplevs öns olika karaktärer

och rumsbildningar. I öns kuperade norra del bildas mindre rum för sammankomster eller för att kunna uttrycka sorg mer avskilt. I den södra delen av ön skänker skogspartiet frid och ger möjlighet till avskildhet. Det skulle också vara möjligt att göra avstickare från stigen för att komma bort från andra besökare och på så sätt uppleva att det fanns utrymme för att bearbeta sin sorg mer enskilt.

Magnusson (2012, s.2) skriver att alla hanterar sorg på olika sätt. För att gestalta en plats som ska kunna stödja olika människor i sorg såg vi det därför som viktigt att minnesplatsen blev just en plats för alla, precis som tävlingsprogrammet poängterade (Matterbetter 2014). Vi skapade en ö med rum i olika skalor och flera olika funktioner. Vi utformade också en specifik del med fokus på att minnas och hedra, där gjorde vi plats för att lämna blommor eller andra personliga ting, vilket Petersson (2009, ss.131-135) lyfter fram som en viktig funktion. Med den stora variation och alla de funktioner som vår ö erbjuder anser vi att vi har skapat en plats som kan passa olika sorters besökare.

Magnusson (2012, s.1) poängterar att människor i sorg söker läkning. Att uppleva naturen och trygghet på platsen framhåller Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, ss.67-68) som viktigt för att frambringa läkning. Att främja trygghetskänslor har stått i fokus under gestaltningsarbetet och många av de aspekter vi fann i litteratur har på något sätt stärkt tryggheten. Vi finner att vi till stor del har försökt implementera mycket av aspekterna i vår parkdel av förslaget. Medan vi i den västra delen till större del inspirerats av minnesplatserna vi studerade. I synnerhet har vi där tagit inspiration från *Holocaust-Mahnmal*, med sitt minimalistiska uttryck och sin omslutande känsla.

Det går att diskutera hur trygg man känner sig när man går på gångvägen sista biten fram till vår minnesplats och väggarna sakta reser sig på båda sidor. I efterhand känner vi att denna del blev ett kraftfullt uttryck men till priset av att en del av trygghetskänslan nog gått förlorad. Kaplan, Kaplan & Ryan (1998, s.73) beskriver att inneslutning kan skärma av besökaren från distraktioner vilket bidrar till att platsen uppfattas som trygg. Vi anser dock att inneslutning också kan frammana andra starka känslor. Vissa typer av inneslutning bidrar inte till trygghetskänslor eller ger platsen läkande kvalitéer. I vårt förslag använder vi oss av olika typer av inneslutning. I gläntan mitt i vårt lilla skogsparti skapar träden en avskärmande och inneslutande effekt. Medan de långsamt resande kala väggarna i västra delen av ön, där minnesplatsen är belägen skapar en helt annan sorts inneslutning. Denna form av inneslutning anser vi mer liknar den vid *Holocaust-Mahnmal* och ger inte alltid upphov till trygghetskänslor och bidrar då inte med lika mycket läkning för den sörjande.

HUR VINNAR MAN EN ARKITEKTTÄVLING?

TÄVLINGSRESULTATET - VÅRT FÖRSLAG JÄMFÖRT MED ANDRA DELTAGANDE TÄVLINGSBIDRAG

I tävlingen deltog totalt 290 förslag. Första, andra och tredjeplats utsågs samt 7 *honorable mentions* och 3 *editors choice*. När vi nu i efterhand tittar på och analyserar de högst placerade tävlingsbidragen får vi många tankar. Att detta var just en idétävling är något som blir än mer tydligt för oss. Vi visste innan tävlingsdeltagandet vad en idétävling gick ut på - en tävling där vinnarförslaget eller vinnarförslagen sällan är menade att bli genomförda utan snarare syftar till att inspirera och skapa diskussion inom ett ämne. Tävlingsförslagen är ofta konceptuella med starka idéer, men skulle sällan kunna genomföras precis så de presenteras, av olika anledningar. Så var också fallet för många av de högst placerade förslagen i den här tävlingen.

ANALYS AV VINNARFÖRSLAGEN

Efter källförteckningen finns länkar till vinnarförslagen. De finns också som bilagor sist i vårt arbete.

FÖRSTAPRIS - MEMORIAL IN THE SKY

I vinnarförslaget speglas himlen i en stilla vattenyta där besökarna kan vada omkring i grunt vatten. Små gröna öar reser sig här och där upp ur vattnet. I det här förslaget har man tagit fasta på vattnet och naturen och skapat en rik landskapspark. Besökarna ankommer på öns västra del och via en lång promenad till öns östra sida når besökarna minnesplatsen. Minnesplatsen utgörs av ett ramverk av flygplansstolar, placerade så som de var i flygplanet. Över hela ön finns ljuskällor upphöjda på stolpar. De bebyggda utrymmena finns placerade under marken på den största ön i området mitt.

Förstapris

I detta förslag fann vi vissa likheter med vårt förslag. Framförallt var det dispositionen av de olika funktionerna vi upplevde som liknande, då förslagsställarna också valt att ha en avskild minnesplats placerad i motsatt ände från öns ankomstplats.

Att vada omkring i det stilla vattnet som reflekterar himlen skapar säkert en speciell upplevelse. Om man ser på det mer realistiskt är det kanske inte så praktiskt. På vår, höst och vinter är det kallt och vatten kan dessutom utgöra ett tillgänglighetsproblem och säkerhetsrisk för gamla, barn och funktionshindrade.

Minnesplatsens och hela öns koncept förklaras i en enkel och tydlig konceptbild, med flygplanet och dess stolar illustrerade på en himmel. I perspektiven på förslaget syns inga byggnadsfasader, det syns alltså inte att man befinner sig mitt i Amsterdam. Detta är troligtvis något

förslagsställarna aktivt valt för att lyfta fram förslaget och för att öka känslan av konceptet, av att befinna sig i himlen, vilket konceptnamnet antyder att de strävar efter.

ANDRAPRIS - ARRIVAL AND DEPARTURE

I detta förslag utgör ön en slags dragspelskonstruktion som rör sig in och ut över året. I juli, vilket är samma månad som planet sköts ner, är dragspelet helt hoptryckt och besökarna kan då vandra i en försänkt axel som binder ihop dragspelets olika segment. Förutom i juli, är troligtvis bara en liten del av ön tillgänglig, då det skapade snittet istället utgör en brant ravin som besökarna inte ser ut att kunna ta sig förbi. Det är möjligt att förslagsställarna har tänkt sig någon lösning för rörelsen alla andra månader än juli, men det är ingen lösning som presenteras i förslaget. Förslagsställarna visar inte hur kopplingen till Amsterdam fungerar, det finns inte angivet var färjor kan lägga till. De har heller inte med några av de i programmet begärda byggnaderna. De saknar alltså flera komponenter som tävlingsprogrammet begärde. Sett till idén i sin helhet så tycker vi det är en spännande konstruktion, men vi skulle vilja att flera saker förklarades ytterligare. Eftersom det är ett tekniskt avancerat förslag skulle vi gärna se hur det skulle fungera i praktiken. Hur drivs öns rörelser? Är det en flytande konstruktion? Det är några av de frågor vi ställer oss när vi granskar detta förslag.

Ser man till presentationen av förslaget så gör förslagsställarna det främst genom två perspektiv och en rad konceptbilder på hur dragspelskonstruktionen rör sig över året. Vi tyckte att det var noterbart att förslagsställarna bara har en liten översiktlig plan och inga snitt som förklarar förslaget tydligare. Konceptbilderna är tydliga och lättavlästa, de gav oss snabbt en förståelse för konceptets bärande idé.

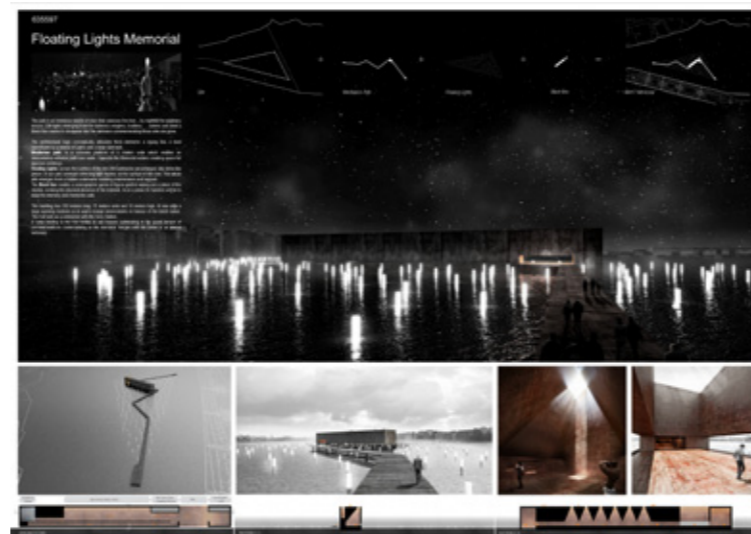
Andrapris

TREDJEPRIS - FLOATING LIGHTS MEMORIAL

Detta förslag är sammansatt av tre olika delar; en meditationsväg, 298 flytande ljuskällor och en byggnad kallad "Black box". Meditationsvägen är en betongbrygga som leder över vattnet från kant till kant i en sicksackformad sträckning. Längs promenaden ser besökaren ut över vattnet som är fullt med flytande ljuskällor. I områdets mitt finns "Black box", en betongbyggnad i brutalistisk stil.

Förslaget förklarar tydligt sitt koncept med en rad stiliserade skisser. Förslagsställarna ger också en ganska detaljerad bild av hur byggnaden skall fungera och dess planlösning i form av en plan och två snitt, där alla efterfrågade funktioner är utmarkerade.

Det här förslaget är väldigt begränsande för besökaren då det endast går att röra sig utefter ett bestämt stråk. Förslaget frångår programmet eftersom de inte har med den landskapsarkitektur som efterfrågades av tävlingsarrangören.

Tredjepris

REFLEKTIONER

Vi noterar att både första- och tredjepristagaren använder sig av ljuskällor som symbolik över de omkomna, vilket även vi gjorde i vårt förslag. Alla tre vinnarförslagen har också gemensamt med oss att de lagt vikt vid att skapa en promenadsträcka mellan entrén och minnesplatsen. Två av förslagen har dessutom arbetat för att stärka kopplingen med himlen. När vi studerar förslagen ser vi att de vinner mycket på att ha en tydlig bild som förklarar konceptet. Det är något som vi saknar i vårt förslag då vi endast förklarar konceptet i text.

När vi analyserade tävlingsprogrammet innan tävlingen gjorde vi bedömningen att det var mycket viktigt att hålla sig till tävlingsprogrammets punkter och uppfylla dessa. I efterhand förstår vi att de snarare var utformade att fungera som mindre strikta riktlinjer, men att fullständigt uppfylla programmet inte var ett krav.

VÅR ANALYS AV TÄVLINGSPROGRAMMET

Den analys och diskussion vi hade kring tävlingsprogrammet inför tävlingen gjorde att vi gestaltningsmässigt gjorde val som skilde sig från många andra deltagande förslag. I efterhand konstaterar vi att denna mening ifrån tävlingsprogrammet hade stor inverkan på hur vår gestaltning kom att se ut.

“Minnesplatsen skall vara befriad från en politisk överton samt inte uttrycka katastrofen i en sorts monolog, besökarna bör ges möjlighet att uppleva platsen och skapa sig egna minnen och känslor”

När vi i efterhand läser om meningen så upplever vi att den egentligen inte konkret säger någonting om hur minnesplatsen skall eller inte skall gestaltas. Men tolkningen vi gjorde inför tävlingen gjorde att vi tog avstånd från alla sorters flygplansassociationer gestaltningsmässigt. Det valet gjorde dock också att vår gestaltning inte fick någon omedelbar koppling till själva katastrofen. Förutom antalet på ljusen i vattnet så skulle vår utformning kunna fungera som en minnesplats över vilken katastrof som helst. När vi i efterhand tittade på de andra tävlingsförslagen så förstod vi att inte många andra hade gjort samma tolkning. Tolkningen av just den meningen tyckte vi uttryckte en rädsla för att hantera katastrofen gestaltningsmässigt. Men det kan knappast varit tävlingsarrangörens mål att det skulle uppfattas på det sättet, då hela tävlingen gick ut på att just ge uppmärksamhet till katastrofen.

Gemensamt för många av de högt placerade förslagen, dock inte förstapristagaren, jämfört med vårt eget är att de behandlade hela ön som en minnesplats. I vårt förslag

har vi till större del sett ön som ett rekreationsområde med en avskild minnesplats belägen på ena sidan. Vårt resultat grundar sig mycket i de teorier vi har läst oss till. Antagligen hade vårt resultat sett annorlunda ut om vi valt annan litteratur, eller om vi hade tolkat tävlingsprogrammet på ett annat sätt. Just att ha en avskild minnesplats med en relativt lång promenad dit var en aspekt vi tog med oss från vår litteratur. Om vi istället hade tolkat det som att resan till ön var "promenaden" och att ön redan låg avskilt i sig, så hade det gett oss utrymme att skapa andra sorters koncept.

HUR KAN TÄVLINGSFÖRSLAGET FÖRBÄTTRAS?

Eftersom vi med vårt förslag både försöker skapa ett starkt konceptuellt uttryck samtidigt som vi försöker pricka in alla de gestaltungsaspekter vi funnit i litteraturen så blir gestaltningen lätt spretig. Vi ser det som en lärdom att en plats har svårt uppfylla så många aspekter, samtidigt som den ska vara konceptuellt gestaltad. Vi upplever att det blir ett starkare koncept om den gestaltas med enbart en känsla, ett uttryck eller ett fåtal aspekter och sedan drar konceptet så långt det går.

ATT TÄNKA PÅ VID ARKITEKTÄVLINGAR

VALET AV TÄVLING

I tävlingen skulle ett antal byggnader inrymmas. Detta var något vi inte hade någon erfarenhet av från tidigare gestaltungsarbeten. Vi gjorde därför bedömningen att fokus skulle ligga på vad vi var skickliga på istället. De delar vi hade lite eller ingen tidigare kunskap om skulle vi försöka tona ned i vårt tävlingsbidrag. Tävlingsarrangören hade specifikt angivet hur stora ytor och vilka funktioner byggnaderna (enclosed areas) skulle ha. Vi valde att specificera var varje funktion skulle vara belägen och såg till att deras storlekskrav uppfylldes, men någon närmare studie än så gjorde vi inte av hur ytorna skulle fungera eller organiseras.

FORMATET

Inlämningskravet var en A1-plansch i liggande format. Utmaningen att behöva rymma ett helt förslag på en A1-sida har vi inte ställts inför tidigare. Att det dessutom var en relativt stor yta som skulle gestaltas gjorde utmaningen än större. Det vi fann var att det fanns både för och nackdelar med den hårt begränsade ytan. I vårt förslag fanns det flera delar som vi gärna hade redovisat för att förtydliga förslagets funktioner och den rumsliga upplevelsen ytterligare. Det vi upplevde som bra med formatet var just att vi verkligen fick öva på att tänka igenom vad som behövde presenteras för att förslaget skulle bli så läsbart som möjligt.

Vi har under utbildningen alltid producerat planscher med bilder och text i så pass stor skala att de ska kunna studeras upphängda på avstånd. Det var inget i tävlingsprogrammet som antydde att några sådana krav behövde uppfyllas. Av vana gjorde vi ändå bilder och text i ett stort format, som skulle kunna läsas om planschen hängdes upp. Detta

medförde att vi fick plats med relativt få bilder. När vi analyserade de vinnande förslagen upplevde vi dock att även de använt sig av relativt få och stora bilder.

METODKRITIK

Vi lade upp vårt examensarbete på det sättet att vi började med en bred litteratursökning. Detta påverkade vår kreativa process markant. När vi kom fram till stadiet där vi började skissa på gestaltningen så hade vi i och med litteraturstudien tagit till oss mycket information om hur ön skulle se ut. Om vi hade skissat förutsättningslöst i början, innan vi studerade litteratur så hade vi kommit på andra idéer och koncept. Dessa koncept hade vi kunnat inspireras av eller gå tillbaka till efter vi tagit till oss kunskap från litteraturen. Men eftersom vi utförde litteraturstudierna innan detta så läste vi oss vid många olika gestaltungsaspekter som vi ville trycka in i vår gestaltning.

Alla referensplatser vi har tittat på är skapade för olika ändamål och möter vitt skilda behov. Att vi har studerat alla på samma sätt och utifrån samma kriterier påverkar vårt resultat. *9/11 Memorial*, för att ta ett exempel, är skapad för att kunna ta emot tusentals besökare samtidigt, mitt i New York. Medan *Utöya Memorial* ligger förhållandevis otillgänglig och med plats för endast ett fåtal besökare åt gången.

VAD ÄR EN BRA MINNESPLATS?

Under vårt arbete har vi kommit i kontakt med en rad olika sorters minnesplatser. Det finns inte någon enskild faktor som gör en minnesplats bra eller dålig. Eftersom olika minnesplatser fyller olika funktioner och vilken känsla de vill förmedla varierar, så är det ofta svårt att jämföra olika minnesplatser.

Dramatiken som skapades i *Holocaust-Mahnmal* till priset av trygghetskänslan på platsen, gjorde ett starkt intryck på oss. Trygghetskänslan är något vi tar med oss i fortsatta arbeten, inte bara när det gäller minnesplatser. Resultatet av referensplatsstudierna visade tydligt hur platsen påverkades av den upplevda tryggheten. Beroende på vilken känsla som vill förmedlas med en plats går det alltså att styra den genom att behandla den upplevda tryggheten på olika sätt. *Holocaust-Mahnmal* såg vi trots motsägelserna som en väl fungerande minnesplats men kanske inte främst som en plats för att stödja människor i sorg. I och med det började vi fundera på vad det är som egentligen var viktigast i vårt fall. *Behovet av att uppfylla alla de kriterier/gestaltungsprinciper vi funnit eller att skapa en plats med en stark dramatik?* Om vi ser till vår gestaltning av hela ön har vi både skapat en del som uppfyller kriterierna och en del med mer dramatik. Att skapa dramatik på en plats menar vi ger upphov till andra starka känslor. Dessa känslor kan precis, som i fallet med *Holocaust-Mahnmal*, istället för att ge stöd i sorgen, ge uttryck åt själva katastrofen eller tragedin platsen behandlar. Vi anser att den typen av gestaltning också fyller en viktig funktion.

Under vårt arbete har vi funnit flera aspekter som man bör tänka på vid gestaltandet av en minnesplats. Vi har också funnit att genom att ha ett utarbetat koncept så stärks platsens karaktär och upplevelsevärden avsevärt. Vad vi framförallt funnit är att varje minnesplats är unik och det är viktigt att tänka på vad man vill att besökarna skall uppleva.

KÄLLFÖRTECKNING OCH BILAGOR

KÄLLFÖRTECKNING

Berglund, I. (1994). *Kyrkogårdens meditativa rum*. Stockholm: Verbum förlag AB.

Stolz, J. (2015). *Field of Stelae*. Tillgänglig: <http://www.stiftung-denkmal.de/en/memorials/the-memorial-to-the-murdered-jews-of-europe/field-of-stelae.html> [2015-05-27]

Kaplan, S. Kaplan, R. & Ryan, R. (1998). *With People in Mind: Design & Management of Everyday Nature*. USA: Island Press.

Krinke, R. (red) (2005). *Contemporary landscapes of contemplation*. New York: Routledge.

Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Massachusetts, USA, MIT Press 1960.

Magnusson, A. (2012). *När brustna hjärtan läker - en introduktion till sorg och sorgbearbetning*. Mölndal: Svenska Institutet för Sorgbearbetning.

Matterbetter (2014). Tillgänglig: <http://matterbetter.com/media/competitions/files/b6bb7c91-3029-404c-838a-0dc522f1cd0d.pdf> [2015-05-12]

Matterbetter (2014). Tillgänglig: <http://matterbetter.com/blog/article/25> [2015-05-12]

National September 11 Memorial & Museum (2014). Tillgänglig: <http://www.911memorial.org/about-memorial> [2015-06-02]

Netherlands Board of Tourism & Conventions (2004). Tillgänglig: <http://www.holland.com/se/press/article/fakta-om-holland-1.htm> [2015-12-03]

Petersson, A. (2009). *The Altar of the Dead: A Temporal Space for Memory and Meaning in the Contemporary Urban Landscape. Nature, Space and the Sacred: Transdisciplinary Perspectives*, edited by S. Bergmann, P. Scott, M. Jansdotter Samuelsson, and H. Bedford-Strohm (red). Farnham: Ashgate. ss. 131-144.

Sveriges Arkitekter (2015). Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/bransch/tavlingar/> [2015-11-12]

FOTON OCH ILLUSTRATIONER

Utöya Memorial © Jonas Dahlgren

9/11 Memorial, Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/mrlaugh/15008115118> [2015-04-02]

TÄVLINGSBIDRAG SOM FICK PRIS I MH17 MEMORIAL

matterbetter LLP (odat.). **Winner - 1st place** 749421 / William Smith, Hiroshi Kaneko / US. Tillgänglig: <http://matterbetter.com/media/competitions/files/f9e00eb-7e0d-49ca-8838-7a7c5bbcbb6.pdf> [2015-03-19]

matterbetter LLP (odat.). **Winner - 2nd place** 159894 / Meaghan Hunter, Kristen Struthers, Danielle Loeb / Canada. Tillgänglig: <http://matterbetter.com/media/competitions/files/77ba8076-8e79-49f8-b0ba-74787c77c231.pdf> [2015-03-19]

matterbetter LLP (odat.). **Winner - 3rd place** 635597 / Fabian Tolosa, Ariel Perea, Ignacio Pereyra / UK & Argentina. Tillgänglig: <http://matterbetter.com/media/competitions/files/15063a8f-f7bd-4e4d-a8e2-d25ab514e835.pdf> [2015-03-19]

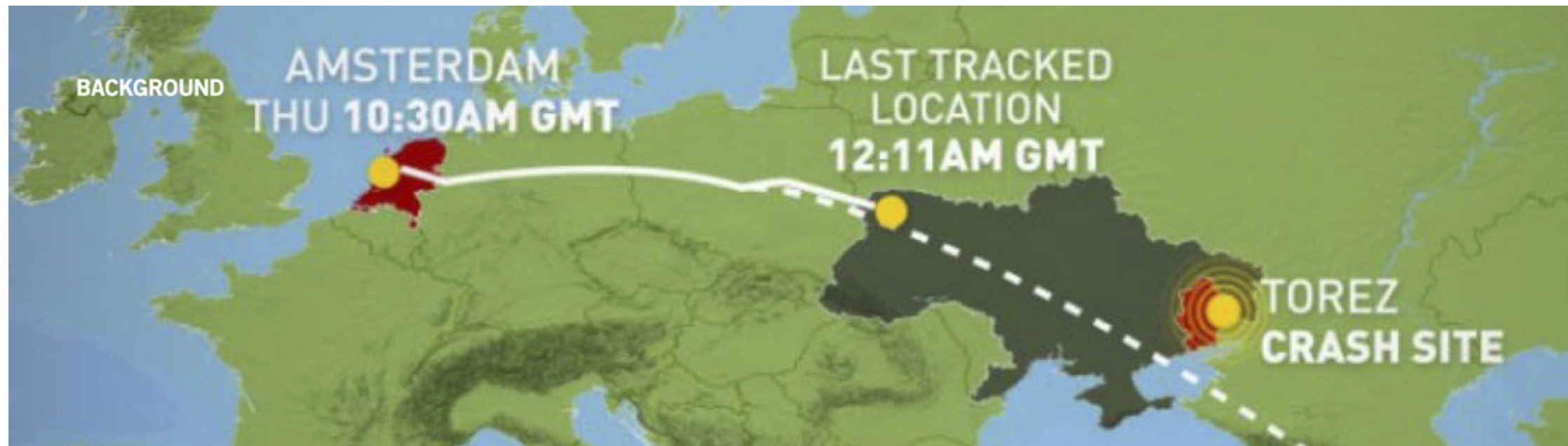

matterbetter™

competition brief
20.09.2014

IN AMSTERDAM
MH17 MEMORIAL

OPEN IDEAS ARCHITECTURAL COMPETITION
FOR STUDENTS AND YOUNG PROFESSIONALS

INFORMATION

Malaysia Airlines Flight 17 (MH17) was a scheduled international passenger flight from Amsterdam to Kuala Lumpur that was shot down on 17 July 2014, killing all 283 passengers and 15 crew on board. The Boeing 777-200ER airliner lost contact about 50 km (31 mi) from the Ukraine–Russia border and crashed near Torez in Donetsk Oblast, Ukraine, 40 km from the border.

The aircraft crashed outside Hrabove, near Torez in eastern Ukraine's Donetsk Oblast. The fireball on impact is believed to have been captured on video. Photographs from the site of the crash show scattered pieces of broken fuselage and engine parts, bodies, and passports. Some of the wreckage fell close to houses in Hrabove. Dozens of bodies fell into crop fields, and some fell into houses.

TRAGEDY

All 283 passengers and 15 crew died. The crew were Malaysian and 193 passengers were Dutch, while many of the other passengers were Australians and Malaysians. By 19 July, the airline had determined the nationalities of all 298 passengers and crew.

Among the passengers were delegates en route to the 20th International AIDS Conference in Melbourne, including Joep Lange, a former president of the International AIDS Society, which organized the conference. Also on board were Dutch senator Willem Witteveen, Australian author Liam Davison, and Malaysian actress Shuba Jay.

At least twenty family groups were on board the aircraft, and eighty of the passengers were children.

An international open ideas competition for architects and students is initiated to remember and honor the victims of the MH17 tragedy.

This man-made tragedy has influenced thousands of lives in direct or indirect manner across the entire world. Most of all this tragedy has affected the Netherlands - the Dutch nation that lost 193 souls in this catastrophe. Therefore Amsterdam, the departure point of this one way flight, was selected as a location for the MH17 Memorial.

MATTERBETTER has proposed to design an artificial island in the IJmeer in Amsterdam as a foundation for the MH17 Memorial. We believe that the memorial has to be for *everyone* - the place for the people who are directly connected to the tragedy and for the population of the world in general.

Because of its location the memorial has to be addressed to a broader public, as it will be visited by various groups of people. It should form a new public space - the place for remembrance, ceremonies, recreation, private gatherings and should become a vital point of the Amsterdam cultural infrastructure.

MH17 Memorial has to be free from the political overtone and should not directly express the tragedy in a type of a monologue - it should allow individuals to experience through the space and form their own memories and emotions. Human presence is vital. The Memorial has to become an inviting place open for physical interaction, the place that honors remembrances, respect for life and a preservation of peace.

It was decided that the MH17 Memorial site will accommodate a landscape park in addition to its

main purpose in order to become a green axis that will connect the Old Center and the North of Amsterdam and strengthen the location that is reclaimed from the water - symbolizing traditional collaboration of the Dutch people with the nature.

"Death gives meaning to our lives. It gives importance and value to time. Time would become meaningless if there were too much of it."

Ray Kurzweil

LOCATION DATA

Country: The Netherlands
 City: Amsterdam
 Site: Memorial Island*
 Area: up to 8 hectares
 Location: N: 52° 22' 50" E: 4° 55' 50"

** new island to be designed in the waters of the IJmeer.*

POSSIBILITIES

Participants are asked to design a new island for the MH17 Memorial in the Amsterdam "Internal Sea" - IJmeer. It is situated between the Java-eiland and Amsterdam-Noord, the rapidly developing part of the city.

The size and configuration of the new artificial island is up to the participants and can be up to 8Ha within the borders of the highlighted area. Please find detailed DWG in the Download Section.

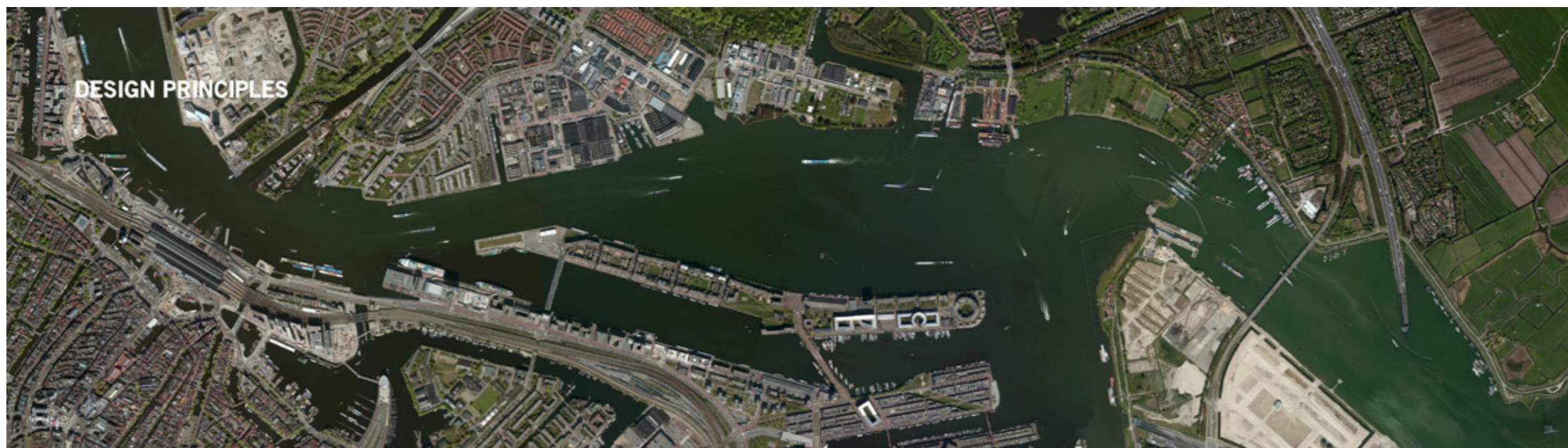
The site can be accessed by popular water transport (ferry/taxi) via nearby stations. The site is only 1800m away from the Amsterdam Central ferry station and is located right next to the Oostveer Ferry Station route.

The maximum building/structure height is 30m on the new island. The minimum height of the island above the water level is 1.3m.

PROGRAM

MATTERBETTER invites architects and students to design the MH17 Memorial* and a landscape park on the artificial island in the IJmeer in the center of Amsterdam.

MH17 Memorial as a main design objective should also allocate the following enclosed spaces**:

- Multifunctional Space: 600 m²
- Meeting Room: 2x50 m²
- Administration Office: 30 m²
- Public Restrooms
- Cafe for 50 visitors

** the ratio between memorial and park area is up to the participants*

***the program can be extended with an argumentated necessity*

OBJECTIVES

The main objectives of the competition are:

- embody the goals and spirit of the mission statement;
- to generate public discussion of the memorial program, location and main goals;
- to generate discussion in the professional environment;
- to provide the maximum freedom of design decision making to all participants;
- and last, but not the least – to make a world a better place.

SUBMISSION MATERIALS (A1 Panel)

- MH17 Memorial plan(s), section(s), artist impressions and a 250 word statement;
- Masterplan scheme that shows the position of the Memorial, the layout and the main principles of the landscape park, connection with the city.

EVALUATION CRITERIA

- Creative approach: aesthetics and originality
- Emotional power
- Connection with the rest of the city
- Sustainability and Functionality
- Realization of the maximum potential of the site and internal harbour
- Clarity and comprehensibility of the overall design.

MATTERBETTER AWARD

The total money prize is **6000 EUR**.

1st place: 3000 EUR + certificate

2nd place: 2000 EUR + certificate

3rd place: 1000 EUR + certificate

Honorable Mentions Award: 7 Awards + certificate

Editor's Choice Award – granted individual publication on our blog and social media pages to three entries that are carefully selected by matterbetter editors.

Top 50 – Fifty short-listed entries featured in one single online publication on our blog and social media pages.

REGISTRATION

Architects, students, engineers, and designers are invited to participate in the competition. We encourage you to have multidisciplinary teams.

Participants must register by **December 21, 2014**

Early Registration: 60 EUR until 31st of October, 2014.

Standard Registration: 80 EUR from 1st of November till 31st of November

Late Registration: 100 EUR from 1st of December till 21st of December

Teams can be represented by a maximum number of 5 participants. Individual entries are also accepted.

After your registration has been approved matterbetter will send you the unique 6-digid Team Code and a Password (within 24 hours), which will be necessary for the design proposal submission.

SCHEDULE

20th of September 2014 – Official announcement of the competition.

20th of September 2014 - Start of the registration period.

31st of October 2014 – Deadline for submission of questions.

21th of December 2014 – Registration Deadline (23:59 team local time).

5th of January 2014 – Closing date for submissions (23:59 team local time).

10th of January 2015 – 18th of January 2015 – Jury evaluation.

20th of January 2015 – Announcement of results.

Results of the competition will be published on the leading architectural and design websites, including European and Malaysian Press.

REGULATIONS

1. This is an anonymous competition and the registration number is the only means of identification.
2. The official language of the competition is English.
3. The registration fee is non-refundable.
4. Contacting the Jury is prohibited.
5. matterbetter, as the competition organizer, reserves the right to modify the competition schedule if deemed necessary.
6. *Entrants will be disqualified if any of the competition rules or submission requirements are not considered.*
7. Participation assumes acceptance of the regulations.

QUESTIONS AND ANSWERS

We highly recommend our participants to check the FAQ section on the matterbetter website as this will provide additional vital information. In case you still have questions, please send them to info@matterbetter.com with FAQ subject until 31st of October. All answers will be posted in our blog on 7th of November.

TERMS AND CONDITIONS

Please see the terms and conditions section on the www.matterbetter.com

SUBMISSION REQUIREMENTS

The project submission must contain the following files:

- **A1 horizontal board in PDF** (150 dpi) no more than 10MB, that includes artist impressions, plans and sections. Participants are encouraged to submit all the information they consider necessary to explain their proposal. Maximum 250 words for project explanation on the submission boards. In the TOP LEFT corner of the submission board you should mention your unique 6-digid registration number using Arial 24pt font.
- **DOC file** containing the project statement (600 words max) and your unique 6-digid registration number in the header.

FILE NAMES

Your submission files (PDF, DOC) should have the following name: "MHM-A-XXXXXX", where XXXXXX is your unique 6-digid registration number

COMPETITION MATERIALS

Basic material includes a competition brief in PDF and a vector drawing of the site in Amsterdam in DWG that can be downloaded from the competition page on the matterbetter.com

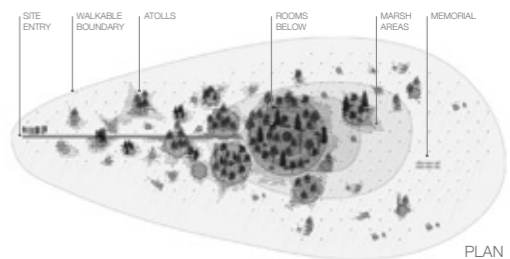
Copyright © 2014. www.matterbetter.com. All Rights Reserved.

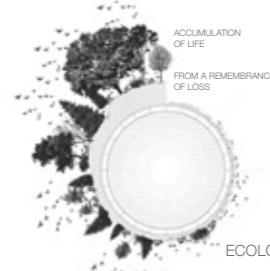
BILAGA - VINNARFÖRSLAGEN

SITE PLAN

PLAN

ECOLOGICAL TIMELINE

IN MEMORIAM OF LIVES LOST

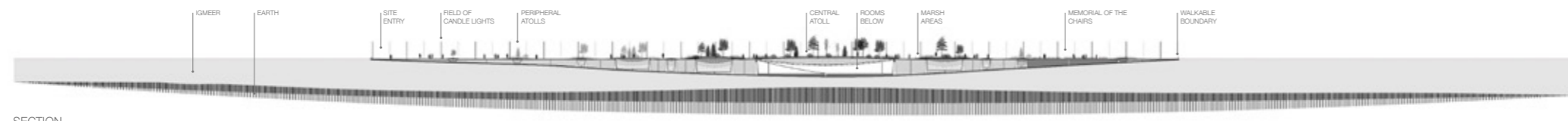
A SHARED SPATIAL EMPATHY

MEMORIAL SECTION

MEMORIAL IN THE SKY

The experience of mourning is a complex process. We strive therefore to create not an artifact or Architecture to be observed, but instead an evolving platform of experiences. A sunken dais, floating just below the IJ's surface, filled with a shallow layer of water, acts as mirror to the sky by calming the waters to a perfect plane. Radiating atolls of native Dutch plants will grow and provide life for migratory birds, insects, and aquatic species. Slender, tall columns offer a fixed condition to juxtapose the amorphic geometry of the clouds and the growth of the trees over time. "Memorial in the sky" brings us closer to the event of MH17 by means of a spatial empathy. The visitor is transported to a new spatial realm, floating between the clouds, the sun, the columns, and the trees, where they may walk, sit, play, dream, and remember with those lost in the sky aboard flight MH17. Where MH17 ended with profound loss, we begin this memorial with the creation of life.

SECTION

298 CHAIRS IN AN INFINITE SKY

159894

D J F M A M J JULY A S O N D J

ARRIVAL & DEPARTURE

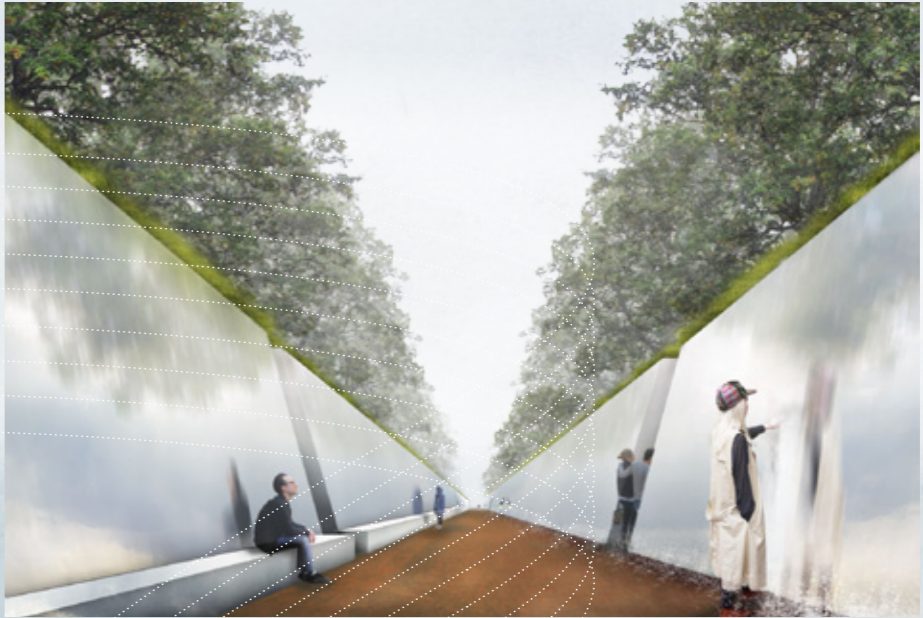
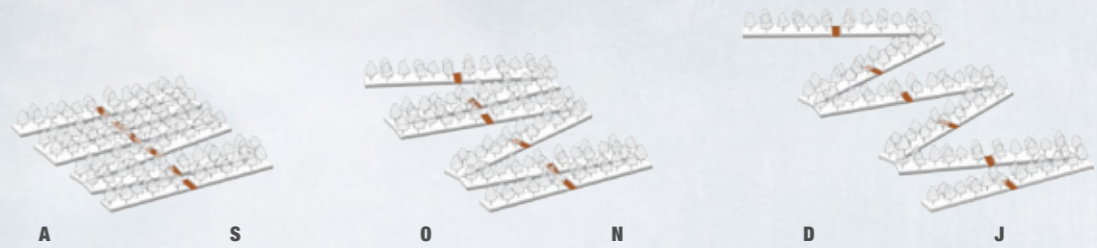

Public memorials act as gathering spaces for commemoration and healing for all. As time passes, the immediacy of pain and grief surrounding the tragedy subsides but the memory of the public consciousness should never fade. Memorials continually tell the story of an event and of lives lost long after the first hand accounts have disappeared.

Similar to the hour hand of a clock, the movement of the segments would be unperceivable to the users experiencing the island landscape, yet still effectively mark the passage of time throughout the year for the citizens of Amsterdam. With a simple gesture of movement, the design is able to shift in the fundamental intentions for each use: the act of looking inward to the central sunken axis and forest during

time of self reflection and memorial, and in contrast, the act of looking outward to the city and the water during time of activity and leisure. As the island separates, a sheltered forest becomes playful segments surrounded by water. The experience shifts from that of meandering through a forest to one of walking along a thin path fully immersed in views of the city and opportunities to engage with the water.

Arrival and Departure seeks to emphasize the invaluable qualities of a memorial while challenging the conventional idea of a memorial landscape park. The proposed design juxtaposes park and memorial in a continually shifting relationship, that creates a dichotomy of use and meaning.

View looking down memorial slice in the month of July

Looking out at linear park and sunken exhibit space.

635597

Floating Lights Memorial

The park is an immense mantle of stars that caresses the river... by nightfall the epiphany occurs: 298 lights emerging from the darkness wingless, bodiless... solemn and silent a Black Box seems to disappear into the darkness commemorating those who are gone.

The architectural logic conceptually articulate three elements: a zigzag line, a level constituted by a weave of Lights and a large dark bulk.

Meditation path: is a concrete platform of 5 meters wide which enables an interpretative-reflexive path over water. Opposite the Memorial widens creating space for massive meetings.

Floating Lights: across the surface of the site 298 luminaries are arranged, day shine like pieces of sun and overnight reflecting light flashes on the surface of the river. The whole plot emerges from a hidden underwater enabling maintenance and support.

The **Black Box** creates a scenographic game of figure-ground wiping out a piece of the skyline, evoking the physical absence of the material. As in a plane its function will be to keep the memory and memories safe.

This building has 150 meters long, 15 meters wide and 15 meters high. At one edge a large opening receives us in warm orange environments in honour of the dutch nation. This hall acts as a connector with the Ferry Station.

A ramp leading to the rise invites to see heaven culminating in the grand terrace of commemorations contemplating as the memorial merges with the liner in an eternal embrace.

